Ազգ

AZG
armenian newspaper

Յունիս 23
1992
Երեքշաբթի

երկօրեայ թերթ
Բ տարի. թիւ 50 (142)
գինը 95 կ.

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 SULA SU

Մինսկի խորհրդաժողովը հետաձգվել է

Ինչպես հայտնի դարձավ «ԻՖ»ին իրազեկ աղբյուրներից, Ղարաբաղի կարգավորման հարցերով ԵԱՀԽ Մինսկի խորհրդաժողովը չի կայանա ոչ հունիսի 23-ին, ոչ էլ 25-ին: *«Հռոմի հանդիպումից հետո այդ ժամկետի անիրական լինելն ակնհայտ է»*, «ԻՖ»ի թղթակցի զրույցի ժամանակ ասաց Ռուսաստանի արտգործնախարարության ափսառակիցը: Նրա խոսքերով, Հռոմի հանդիպման երկրորդ փուլում Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ներկայացուցիչները զբաղեցրել էին հակադիր դիրքորոշում, որը, ի վերջո, *«թույլ չտվեց համաձայնեցնել Մինսկի հանդիպման ժամկետը»*: Ռուսաստանի դիվանագետը հույս հայտնեց, որ այդ համաժողովի ժամկետը հնարավոր կլինի համաձայնեցնել երրորդ փուլում, որը կսկսվի հունիսի 29-ին Հռոմում: ■

Վիգեն Խաչատրյան. «Մենք չենք հանդուրժի ոչ մեկին, որին կթվա, թե արդեն ինքն է պետությունը»

Երեկ տեղի ունեցավ Արցախի հարցի վերջին զարգացումներին նվիրված ՀՀ ԳԽ փոքրակազմի նիստը, որի ընթացքում, հանրապետության նախագահի ելույթից հետո, խոսեցին բոլոր խմբակցությունների ներկայացուցիչներն ու անհատ պատգամավորներ: Դրանց նկարագրությունը կտրվի եռօրյա նիստերի ավարտին: Իսկ մինչ այդ ՀՌԱԿ պատգամավորական խմբակցության համակարգող Վ. Խաչատրյանի ելույթը՝ խիստ կրճատումներով:

...Որեւէ մեկը բարոյական իրավունք չունի շահարկել Արցախի հարցը, ինչ-որ քաղաքական դիվիդենտներ վաստակելու նպատակով, բայց նաեւ հավասարապես իրավունք չունի շահարկել այդ հարցը սեփական սխալները կոծկելու կամ քավության նոխազներ փնտրելու նպատակով:

Փակ նիստերում մենք հանրապետության իշխանության քաղաքականությանը հավանություն ենք տվել մեծամասնությամբ եւ նա միշտ զգացել է մեր հավանությունը իր գործողությունները ծավալելու առումով: Բայց մենք երբեւիցե փակ նիստերում հավանություն չենք տվել, թե Հայաստանը պիտի ճանաչի Արցախը Ադրբեջանի կազմում: Այդպիսի հարցադրում չի էլ եղել:

Մենք զգում ենք, որ սխալ է տեղի ունեցել Հելսինկիի փաստաթղթում, ուր նշվում է Ղարաբաղը որպես Ադրբեջանի մաս: Ո՞վ է թույլ տվել այդ սխալը, ի՞նչ նպատակով եւ ինչո՞ւ այդ մասին պաշտոնական մամուլում հրապարակումներ չեղան: Եթե ուզում ենք «խաղաղության հասնել նվազագույն գներով», սա ի՞նչ «նվազագույն գին» է խաղաղության: Իսկ ո՞րն է այդ դեպքում «բարձր» գինը:

Հելսինկիի փաստաթղթերից մեկում, «Արցախից ընտրված ներկայացուցիչներ» դարձվածքն է գործածվում: Որեմն, Շուշիի ադրբեջանցի քաղաքացին կարող է Հռոմ գնալ եւ ասել. «Ես Արցախից ընտրված մարդ եմ եւ ինձ հետ բանակցեք»: Բայց չէ՞ որ մենք միասնաբար նպատակ ենք ընտրել հասնել Արցախի իշխանությունների ճանաչմանը, ի՞նչը ստիպեց այդքան շուտ նահանջել եւ համաձայնվել: Գոնե կարելի էր գալ եւ ասել. «Չի ստացվում, որ ճանաչեն Արցախի իշխանություններին: Պիտի ներկայացուցիչների հետ բանակցություններ սկսվի»: Դա էլ է ծեծ: Ինչո՞ւ ժամանակին սրանք չեն ընդունվել: Մենք բազմիցս ասել ենք, որ Գերագույն խորհուրդը հավասարապես պատասխան է կրելու այս ամենի համար:

Գերագույն խորհրդի ղեկավարները պիտի իրենց հաշիվ տան, քանի որ խորհրդարանի լավ աշխատանքն իրենցից է կախված: Եթե մենք ձգտում ենք, որ Ադրբեջանը համոզվի, որ զենքի ուժով Արցախին չի կարող ծնկի բերել, մենք պետք է ենթադրենք, թե այդ ուժը Հայաստանը պիտի լինի:

Խոսվում էր բանակի մասին: Այո, հավանություն տրվեց Ադրբեջանի բանակի ստեղծմանը խանգարելու քաղաքական կուրսին: Սակայն երբ տեսնում ենք, թե դա արդյունք չի տալիս, պետք է արագացնել սեփական բանակի ստեղծումը:

Շարվեց այդ բանը: Բանակի ստեղծումը չի արագացվում, եւ ակնհայտ է, որ բանակը ստեղծվում է շատ դանդաղ: Օրինական անհանգստություն է առաջանում. այդ բանակն ստեղծվում է պետությունը պաշտպանելո՞ւ, թե՞ որոշակի քաղաքական խմբավորմանը իշխանության ղեկի մոտ պահելու նպատակով:

Այո, մենք այսօր կոչում ենք ժողովրդի ոգին. այսպիսի ոգով ժողովրդի հետ հաշվի չեն նստի: Այսպիսի իշխանությունների հետ հաշվի չեն նստի: Մենք կողմ չենք, որ ժողովրդին պատերազմի հանենք, բայց չեն հարձակվում այն ժողովրդի վրա, որը պատրաստ է պատերազմել... Քնացնում են ժողովրդին, թե խաղաղությունից լավ բան չկա: Շատ իմաստում պետք չէ լինել այդ միտքն արտահայտելու համար, բայց եթե չստացվի այդ խաղաղությունը...

Միջկուսակցական կռվի մասին է խոսք գնում: Չակերտները բացենք, ի՞նչ է, միջկուսակցական պայքար է գնում աթոռներին տիրանալո՞ւ համար: Ոչ, միջկուսակցական պայքար է գնում տեսակետների շուրջ: Բայց այս ի՞նչ քաղաքական ուժ է առաջացել Հայաստանում, որ գնալով ճանաչում է գտնում դրսում եւ մեկուսանում ներսում: Գնալով դրսում բոլորի հետ լեզու է գտնում, իսկ ներսում ոչ մեկի հետ չի կարողանում համագործակցել:

Մեր հարգելի նախագահը գտնում է, որ դա իր միակ քաղաքական հենարանն է: Ի՞նչ է, հատուկ հիվանդ մարդի՞կ են հավաքվել մնացյալ քաղաքական ուժերում: Այդ ինչպես՞ ստացվեց, որ 8 քաղաքական ուժերից, որոնք ներկայացված են խորհրդարանում, 7-ը դարձան ընդդիմություն, մեկը՝ իշխանություն:

Մենք վստահ էինք, որ հանրապետության նախագահը կգտնի այդ քաղաքական ուժերը միավորելու, յուրաքանչյուրի պոտենցիալն օգտագործելու ձեւեր:

Եթե հիշում եք, փակ նիստում առաջարկել էինք ստեղծել միջկուսակցական խորհրդակցական մարմին, որ մենք հիմա համոզված ենք, որ այլեւս պետք չէ ստեղծել: Չի ուզում նախագահը այդ մարմնի հետ աշխատել, չի կարելի ստիպել մարդուն: Բայց մենք օրենսդիր իշխանություն ենք եւ ձեւը պիտի գտնենք: Ազգային անվտանգության խորհրդի մասին պետք է լինի հատուկ որոշում: Օրենք, ըստ որի այդ ոլորտը պիտի կազմավորվի եւ ես համաձայն չեմ նախագահի այն մտքի հետ, որ նա ասում էր. «Ես իմ կուրսը չեմ փոխի»:

Ոչ ոք ոչ մեկին իրավունք չի տվել առանձին վճռելու ամեն ինչ, մի օր էլ ասելու հաճար, թե «ժողովուրդ, կներեք, չստացվեց»: Այդ ժամանակ ի՞նչ ենք անելու: Պիտի բոլորս վստահ լինենք, որ տարվող կուրսը ճիշտ է: Այսօր չի ստացվում այդ բանը Հայաստանում: Ակնհայտ է, որ սխալ է թույլ տրվել: Լիազորությունները հանրապետության նախագահի եւ Գերագույն խորհրդի միջեւ պետք է վերաբաշխվեն, որից հետո Գերագույն խորհուրդն էլ ավելի արդյունավետ կսկսի աշխատել:

Չի կարելի, որ Շահումյանի նման կորուստից հետո միայն սթափվենք: Պետք է դաս առնենք ժամանակից: Կարծում եմ այն փաստաթղթերի մասին, որ խոսեցինք, Գերագույն խորհուրդը պիտի որոշում կայացնի դրանք անընդունելի ճանաչելու համար: Մանավանդ պետք է արգելել սրանից հետո որեւէ անձի մի փաստաթուղթ ստորագրել, որի մեջ ընդունվում է Արցախը Ադրբեջանի կազմում լինելը:

Մենք պաշտպանել ենք նախագահի այն քաղաքականությունը, որ գուցե այժմ պետք չի ճանաչել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության անկախությունը: Բայց հակառակն էլ չանենք: Չգնանք վավերացնելու, որ դա Ադրբեջանի մաս է: Չգնանք վավերացնելու, որ այնտեղ իշխանություններ չկան:

ՀՌԱԿ-ը շարունակելու է պաշտպանել պետականության ձեւավորման գործընթացը Հայաստանում եւ պաշտպան է կանգնելու պետական քաղաքականության իրականացմանը, իրեն համարելով այդ պետության մի մասը:

Բայց մենք չենք հանդուրժի ոչ մեկին, որին կթվա, թե արդեն ինքն է պետությունը»: ■

Մեղրին հրետակոծվում է երկու կողմերից, մի քանի արկեր ընկել են Իրանի տարածքի վրա

Իրադրությունը սահմանամերձ շրջաններում մնում է լարված: Իրավիճակն առավել պայթյունավտանգ է հատկապես հարավային շրջաններում, որտեղ նախորդ օրերին ինչպես Ադրբեջանի, այնպես էլ Նախիջեւանի կողմից նկատվում էին ռազմական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի մեծ կուտակումներ:

Մեղրի. Երեկ երեկոյան ժամը 7-ին սկսվել է շրջանի սահմանամերձ բնակավայրերի հրետակոծումը եւ գնդակոծումը: Ընդ որում Ադրբեջանի տարածքից շրջանը գնդակոծվում է միայն փոքր տրամաչափի զենատեսակներից, մինչդեռ Նախիջեւանի տարածքից գործի են դրվել զենքի բոլոր տեսակները, այդ թվում նաեւ մարտական տեխնիկա եւ խոշոր տրամաչափի թնդանոթներ: Երեկոյան ժամը 9-ի տվյալներով հրետակոծումներն ու գնդակոծությունները շարունակվում էին: Զոհերի եւ վիրավորների մասին տեղեկությունները ճշտվում են: Ի դեպ, մի քանի արկեր ընկել են Իրանի տարածքը:

Կապան. Հունիսի 21-ին եւ երեկ ամբողջ օրը Ադրբեջանի Զանգելանի շրջանի հենակետերից գնդակոծվել ու հրետակոծվել են Կապան քաղաքի եւ շրջանի սահմանամերձ Ներքին Հանդ եւ Սարիշեն գյուղերը: Կան բազմաթիվ ավերածություններ: Բարեբախտաբար հայկական կողմից զոհեր եւ վիրավորներ չկան:

Գորիս. Երեկ շարունակվել է շրջանի Կոռնիձոր գյուղի հրետակոծումներն ու գնդակոծումները: Հակառակորդը գործի է դրել ինչպես խոշոր տրամաչափի թնդանոթներ, այնպես էլ տանկեր: Ավերվել են 6 տուն: Հայկական ինքնապաշտպանական ուժերին հաջողվել է պատասխան կրակով լռեցնել թշնամու կրակակետերը: Բայց երեկ հրետակոծումները շարունակվել են արդեն Կոռնիձորի մերձակա ձորի ուղղությամբ, որտեղ տեղաբաշխված են հայկական պաշտպանական դիրքերը: Սահմանամերձ մյուս գյուղերում իրավիճակը համեմատաբար հանդիստ է: Իրավիճակը կայուն է նաեւ Գորիս-Ստեփանակերտ ճանապարհի շրջանում: ■

Լուսանկարը՝ ԿԱՐՈ ԱՐՓԱՔՅԱՆԻ

Երեկ, խորհրդարանի նիստերի ամբողջ ընթացքում մի քանի հարյուր մարդ չհեռացան նիստերի դահլիճի առջեւից, թափահարելով կարգակոչեր եւ վանկարկելով իշխանությունների եւ ՀՀՇ խորհրդարանի անդամների դեմ ուղղված սուր, քննադատական խոսքեր: Նրանք պահանջում էին կառավարության եւ հանրապետության նախագահի հրաժարական:

Քառյակը կհանդիպի Սամբուլում

Մոտ ժամանակներս Սամբուլում տեղի կունենա Մոլդովայի, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի եւ Ռումինիայի արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների ղեկավարների հերթական հանդիպումը: Այդ մասին երեկ հայտարարեց Մոլդովայի արտգործնախարար Նիկոլաե Ցիուն: Նա նշեց, որ այդ հանդիպումից հետո չորս պետությունների պաշտպանության եւ արտաքին գործերի նախարարները կհանդիպեն Քիշնեւում 14-րդ բանակը Մոլդովայի տարածքից դուրս հանելու մասին հարցը քննարկելու համար: Ն. Ցիուի խոսքերով, ներկայումս Քիշնեւում բանակցություններ են տեղի ունենում պետությունների արտգործնախարարների տեղակալների միջեւ: Նրանք խորհրդակցություններ են անցկացնում Մոլդովայի արեւելյան շրջանում գինված բախումները խաղաղ ճանապարհով լուծելու համար: Ենթադրվում է, որ այսօր Ռուսաստանի արտգործնախարարության խումբը փոխնախարար Վիտալի Չուրկինի գլխավորությամբ խաղաղ կարգավորման մասին իր առաջարկությունները կներկայացնի Մոսկվա: ■

Քրդերի եւ թուրք սահմանապահների միջեւ բախումներ. 26 սպանված

Երեկ արեւածագին ուժեղ բախում է տեղի ունեցել հարավ-արեւելյան Թուրքիայում՝ քրդական PKK մարքսիստական կազմակերպության մարտիկների եւ թուրք սահմանապահների միջեւ: Բրիտանական BBC ռադիոկայանի թղթակցի համաձայն, 26 հոգի սպանվել են, որոնցից 20-ը՝ քրդական բանվորական կուսակցության մարտիկներ: Ըստ միջազգային դիտորդների, PKK-ն փոխել է հակաթուրք ազատագրական ուրբանյա պայքարի իր մարտավարությունը՝ մեծ թվով մարտիկների մասնակցությամբ անակնկալ հարձակումների դիմելով: ■

Չեխո-Սլովակիայի ապագան հանրաքվեով

Այսպես առաջարկեց Չեխո-Սլովակիայի նախագահ Վացլավ Հավելը կիրակի օրը, մեկնաբանելով նախորդ օրը չեխ եւ սլովակ ղեկավարների միջեւ կայացած հանդիպման արդյունքները, որոնցում հանձնարարված է երկրի երկու հանրապետությունների խորհրդարաններին կարճ ժամկետում պատրաստություններ տեսնել Չեխո-Սլովակիան երկու պետությունների բաժանելու նպատակով: Վացլավ Հավելի կարծիքով, քաղաքական ղեկավարներն իրավունք չունեն նման որոշումներ կայացնելու, այդ որոշումը միայն չեխ եւ սլովակ ժողովուրդները կարող են կայացնել միացյալ հանրաքվեի միջոցով: ■

Հանդիպում նախագահի հետ

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության խնդրանքով հանրապետության նախագահը շաբաթ, հունիսի 21-ին ընդունեց ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռ. Միրզախանյանին եւ անդամներ Վ. Խաչատրյանին ու Հ. Ավետիսյանին: Ավելի քան մեկ ժամ տեւած հանդիպման ընթացքում շոշափվեցին Արցախյան հիմնահարցի, պաշտպանության, ինչպես նաեւ մեր հանրապետության ներսում տիրող քաղաքական կացության, մասնավորապես ներքին գործերի նախարարության եւ ռադիոհեռուստատեսվարչությունում տիրող իրավիճակի հետ կապված հարցեր: ■

Էլչիբեյը խոստումներ է տալիս

Հունիսի 20-ին Բաքվում կայացած Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատի մեջլիսի նիստում Աբուլֆազ Էլչիբեյը հայտարարեց, որ ղեկավարությանը անհրաժեշտ է 2-3 ամիս հանրապետությունը տնտեսական եւ քաղաքական ճգնաժամից դուրս բերելու համար: Դրա համար, նշեց նախագահը, անհրաժեշտ է բոլոր քաղաքական եւ հասարակական ուժերի միասնություն: Նա հայտարարեց, որ Ադրբեջանը մտադիր է փոխշահավետ, բարիդրացիական հարաբերություններ հաստատել աշխարհի, այդ թվում եւ ԱՊՀ բոլոր երկրների հետ, սակայն միայն երկկողմանի շահերի հիման վրա: Ա. Էլչիբեյի կարծիքով, առաջին հերթին այդպիսի հարաբերություններ անհրաժեշտ է հաստատել Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի՝ ԱՊՀ ամենախոշոր երկրների հետ: Նախագահը նշեց, որ Ադրբեջանը կողմնակից է ԵԱՀԽ-ի սկզբունքներին եւ Ղարաբաղյան հիմնահարցը ձգտում է լուծել քաղաքական միջոցներով: Բացի այդ, Ադրբեջանը կշարունակի հասարակական, քաղաքական եւ տնտեսական կյանքի հետագա ժողովրդավարացման կուրսը:

Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատի նստաշրջանը որոշում ընդունեց Ա.Ժ.Ճ երկրորդ համագումարը հրավիրել աշնանը: Նախատեսվում է քննարկել ճակատի տակտիկայի եւ ստրատեգիայի փոփոխության հարցերը իշխանության գալու կապակցությամբ: ■

digitised by A.R.A.R.@

Իրար մեղադրելու փոխարեն կորավող հողը պաշտպանենք

Երեւի շատ ջրեր են հոսել այն ժամանակներից ի վեր, երբ դեռեւս իշխանության գլուխ չբարձրացած ՀՀԵՆ Ազատության հրապարակում հանրահավաքներ էր կազմակերպում, իսկ իշխանությունները «ջանք ու.եռանդ չէին խնայում» դրանք խոչընդոտելու համար: Մարդիկ արդեն սովորել էին, որ այդ օրերին դեղի Ազատության հրապարակ տանող տրանսպորտը կամ շատ վաս էր աշխատում, կամ չէր աշխատում ընդհանրապես: Այդ օրերի մասին վերհիշելու առիթ եղավ կիրակի օրը, երբ Հայ հեղափոխական դաշնակցությունը ժամը 18-ին Ազատության հրապարակում հրավիրել էր հանրահավաք, եւ կանգառներում հավաքված ու տրանսպորտի ապարդյուն սպասումից հուսահաս մարդիկ ի վերջո պարզապես ոտքով էին իջնում...

Հանրահավաքում ՀՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավոր, ՀՀԴ խորհրդարանական խմբակցության անդամ Ռաֆիկ Ղազինյանը, որը վերջին մեկ ամսվա ընթացքում գրեթե ամեն օր էր Շահումյանի շրջանում, խիստ դրամատիկ ու զգացմունքախառը գծեց Շահումյանի անկումը, մեծ ու մանուկի փախուստը, մարտիկների կորովն ու անելանելի վիճակը:

Հանրահավաքի զգալի մասը նվիրվեց Շահեն Մեղրյանին: Իշխանությունները թափանցիկ ակնարկով նրան են քավության նոխազ դարձնում, դաշնակցությունը ասամներով պատշտպանվելով՝ նրան հերոսացնում: *«Ու եթե մի քանի անգամ նրա դեմ, արդեն վերջը անկանխատեսելի կլինի»*, պատմում է Վահան Հովհաննիսյանը:

Լրատվության միջոցներն սկսեց քարոզանդ անել ԳԽ պատգամավոր, ՀՀԴ խորհրդարանական խմբակցության անդամ Գառնիկ Իսագուլյանը: Լրատվություն չկա, կամ այն դարձել է իշխանությունների մենաշնորհը, ասաց նա: Ոչ միայն թաքցնում են իրականությունը, այլեւ կեղծ տեղեկություններ տարածում: Որոշես ասվածի ապացույց բերվեց հեռեւյալ փաստը. պատշտոնական լրատվական միջոցներով հաղորդվել էր, թե իբր ԼՂՀ Գերագույն խորհուրդը դիմել է Հայաստանի բոլոր քաղաքական ուժերին, կոչ անելով չշահարկել Արցախի հարցը: Իրականում, ըստ ելույթ ունեցողների, այդպիսի կոչ չի եղել: Որոշես լրատվության ապարդյուն իրավիճակի ելման միակ ուղի դարձյալ մատնանշվեց կառավարության հրաժարականը:

Առհասարակ, հանրահավաքում ինչ հարցի մասին էլ խոսեին, վերջում կառավարության հրաժարականն էին պահանջում: Տեսնես նորերը նույն հայերը չե՞ն լինելու...

Հայ հեղափոխական դաշնակցությունը պահանջում է կառավարության հրաժարականը եւ միաժամանակ հայտարարում, որ ինքը չի ձգտում միահեծան իշխանության, որովհետեւ ցանկացած նման իշխանություն ի վերջո հանգեցնում է տխուր հետեւանքների: Իշխանությունները իրենց հերթին Շահումյանի անկման ամբողջ մեղքը փորձում են բարդել դաշնակցության գլխին եւ հանրապետության բոլոր ուժերը համախմբելու եւ կորցրած տարածքները հետ նվաճելու փոխարեն քավության նոխազներ են փնտրում: Մինչդեռ պարտվել է ոչ թե Շահումյանը, այլ ամբողջ հայ ժողովուրդը, եւ սա պետք է հասկանանք ամենքս: Իրոք, պատշտպանական գործողությունների արդյունավետությամբ որեւէ կուսակցության հետ մրցելը պահով չի բերում ոչ մի կառավարության: Եւ եթե մենք պետություն ունենք, ապա բնական է, որ այդ պետության ուսերին էլ պետք է ընկնեն մեր հաղթանակների փառքն ու պարտությունների ծանրությունը: Եթե նույնիսկ Շահումյանում իսկապես կովողները հիմնականում դաշնակցականներն էին, էլի կովողներին չմեղադրենք: Թեեւ նույն օրը երեկոյան հեռուստատեսությամբ ելույթ ունեցան հատուկ գնդի երրորդ գումարտակի ղեկավարները եւ հայտարարեցին, թե մի տարի շարունակ իրենք էին պաշտպանում Շահումյանը, եւ դաշնակցականները պարզապես օգտվում էին իրենց հարկադիր լռությունից ու բոլոր սխրանքներն իրենց վերագրում, սակայն կովից հետո բռունցքներ չեն ճոճում: Եւ սա բոլորին է վերաբերվում: Նույն զինվորականներն իրենց ելույթներում կամա թե ակամա մի քանի անգամ ասացին, որ այնուամենայնիվ Շահումյանի պաշտպանությունը հիմնականում տեղացիներն էին իրականացնում...

Հայերի ճշմարտությունն է՝ յոթ դայակների պահած որդին սովից մեռնում է: Պարզ տրամաբանությունը հուշում է, որ եթե Շահումյանի անկումը ծրագրված չէր, ապա պետք է միավորել բոլոր ուժերը՝ կորցրածը հետ բերելու համար: Փոխադարձ մեղադրանքները ջարդում են ազգի մեջքը: Իհարկե, մեղավորները պետք է պատժվեն, իհարկե, այն կառավարությունը, որը տարածքներ է զիջում, պետք է հրաժարական տա: Բայց առայժմ պետք է կանգնեցնել բնամոլ առաջխաղացումը, պետք է ամրացնել սահմանները: Եւ այս ամենը պետք է անել հնարավորին չափ արագ ու համախմբված: Եւ այս առումով ժողովուրդն իր անելիքն ունի:

Կիրակի օրվա հանրահավաքը սպասվածից պակաս մարդաշատ էր: Մարդի՞կ են հոգնել, թե՞ հանրահավաքներն են հոգնեցրել:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Ծայրանկարը ՄԻՀՐԱՆ ԶՈՐՈՅԱՆԻ

Որտե՞ղ են ծնվում հայ գիտնականները

Պատասխանը միանշանակ է՝ ցանկացած այլ երկրում, բացի Հայաստանից: Մեր անկախ պետությունը չունի գիտական աստիճաններ շնորհող ոչ մի կառուցվածք կամ հաստատություն:

Գուցե արդեն ինչ-որ բան արվո՞ւմ է միջազգային սուբյեկտ հանդիսացող հանրապետությունում այս բացթողումը կարգավորելու ուղղությամբ: Էլ ո՞վ կարող էր ավելի լավ բավարարել մեր հետաքրքրությունը, եթե ոչ Գերագույն խորհրդի գիտության, կրթության, լեզվի եւ մշակույթի հանձնաժողովը: Բայց նրա նախագահ Ռաֆայել Ղազարյանը մի քանի անգամ «զուրջ» պատճառաբանություններով խուսափելով հարցին պատասխանելուց, ի վերջո, մատնացույց արեց նույն հանձնաժողովի անդամ Հովիկ Աղազարյանին: Նա էլ իր հերթին հիշելով, որ մի ժամանակ այդ խնդրով զբաղվել է Մեյրան Ջահուկյանը, խորհուրդ տվեց դիմել նրան:

Ի տարբերություն երկուսի՝ պրն. Ջահուկյանը, մինչ նոր ժամանակներ ցույց տալը հայտնեց իր կարծիքը՝ ի՞նչ նոր գիտնականներ, երբ եղածների ձեռքն են կրակի բերել... Մի խոսքով, ըստ նրա, եթե ցանկանում ենք խնդրո առարկայի վերաբերյալ որեւէ պատասխան ստանալ, ապա ավելի լավ է դիմենք ՀՀ գիտության եւ բարձրագույն կրթության նախարարություն:

Նախարարի տեղակալ Ա. Շահինյանին հայտնի էր, որ Ռուսաստանի ՎԱԿ-ը մեծահոգաբար համաձայնվել է մինչեւ այս տարվա վերջը հատուցել հայ նորաթուխ եւ վաստակաշատ գիտնականների թեկնածությունները: Նա տեղյակ էր նաեւ, որ հարազատ կառավարությունում ձեռքերը ծալած նստած չեն եւ այդ հարցը արդեն բարձրացրել են...

Այսքանը: Հուսանք, որ մնացյալը ամենուին էլ լուրջ չէ:

ՀՈՎՍԵՓ ՎԱՆՈՒՆՑ

Ճշգրտում

Մեր թերթի հունիսի 4-ի համարում «Կամայականությունն էլ սահման ունի» վերնագրով հոդվածում մեր աշխատակից Լեյլի Դշխոյանը գրել էր, թե Մասիսի շրջանային խորհրդի գործադիր կոմիտեի նախագահ Կարլեն Միքայելյանը «թույլ է տվել բացահայտ այլակարգություն» ստորագրելով մի գրության տակ, որով հաստատվում է Գեղանիստ գյուղի դպրոցում 1990 թ. դեկտեմբերին «օրինական կարգով» տնօրենի ընտրության փաստը:

Արդ, Մասիսի գործկոմից ծշգրտում են, որ պրն. Կարլեն Միքայելյանը առնչություն չի ունեցել տնօրենի ընտրության գործի հետ, քանզի նախագահի պաշտոնն ստանձնել է ավելի ուշ՝ 1991 թ. հունվարին: ՀՀ հեռուստառադիովարչությանը հրդված 3/3/92 թվականի նրա նամակը, հետեւաբար, տեղեկանք է իր պաշտոնավարությունից առաջ կատարվածի մասին:

Արցախյան Օրագիր

Կորուստը՝ 500-600 հոգի

Հունիսի 20-ին եւ լույս 21-ի գիշերը հայկական զինված կազմավորումները շարունակել են մարտերը գրաված գյուղերն ազատագրելու նպատակով: Ասկերանի շրջանում հունիսի 21-ի առավոտյան տեղի ունեցած մարտերի ժամանակ զոհվել է 1 հայ, 3-ը՝ վիրավորվել: Ադրբեջանցիները նույնպես կորուստներ են կրում: Խփվել է 3 ադրբեջանական տանկ: Հունիսի լույս 21-ի գիշերը ադրբեջանցիները հրթիռա-հրետակոծել են Մարտակերտ շրջկենտրոնը: Զոհվել է 3 մարդ, 3-ը՝ վիրավորվել: Հայկական կողմի տվյալներով, վերջին օրերի ընթացքում ադրբեջանցիների կորուստները կազմել են 500-600 սպանված, հրկիզվել է մինչեւ 60 միավոր զրահատեխնիկա:

Իր հերթին, Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը հաղորդեց, որ հայկական ուժերը «Գրադ» կայանքներից հրթիռակոծել են Ասկերանի շրջանի մի շարք գյուղեր: Պաշտպանության նախարարությունը հաղորդեց նաեւ, որ հունիսի լույս 21-ի գիշերը Հայաստանից Լաչինի միջանցքով Ղարաբաղ է տեղափոխվել 7 տանկ եւ 15 միավոր զրահատեխնիկա:

Գերիներն «առոք-փառոք»

Հունիսի 20-ին տեղի ունեցավ Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության մամուլի կենտրոնի լրատվական ծառայության ղեկավար Լեյլա Յունուսովայի մամուլիսը: Նա հաղորդեց, որ ստացած տեղեկությունների համաձայն Հայաստանը մտադիր է օգտագործել միմիայն զենք, որը հայկական կողմին է հանձնել 7-րդ բանակի հրամանատարությունը: Լ. Յունուսովան հերքեց երեւանի պնդումները, թե ադրբեջանական կողմը պատանդ է պահում մինչեւ 3000 հայ: Նրա խոսքերով, պատանդների թիվը կազմում է 21 հոգի եւ նրանք բոլորը գտնվում են Միջազգային Կարմիր խաչի աշխատակիցների վերահսկողության տակ: ■

Անսացեք «աֆղանցիներին»

Հունիսի 20-ին հրապարակված հայտարարության մեջ Հայաստանի «աֆղանցի» մարտիկների խորհուրդը կոչ է արել իր բոլոր անդամներին օգնել Լեռնային Ղարաբաղին եւ ցուցակագրվել ինքնապաշտպանության ուժերի հատուկ ջոկատներում: ■

Տեսնես ովքե՞ր են...

Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը կիրակի օրը հանդիպել է վերջին չորս տարիներին Հայաստանից մշտական բնակության Ադրբեջան տեղափոխված ռուսների հետ: Հանդիպման ընթացքում Էլչիբեյը հայտարարեց, թե Հայաստանից եկած ռուսներին Ադրբեջանում կտրամադրվեն ապրելու համար անհրաժեշտ բոլոր պայմանները: Նա ընդգծեց, որ հանրապետության այն քաղաքացիները, ովքեր ճանաչում են նրա օրենքների գերակայությունը, ունեն հավասար իրավունքներ եւ հավասար պատասխանատվություն են կրում, անկախ ազգային պատկանելությունից: ■

Ինչու ենք մենք աղքատ. շուրջներդ նայեք տեսեք ինչ կա

Ամեն անգամ, երբ մեր բակերում, աղբախցերի մոտ տեսնում եմ բնակարաններից դուրս նետված բնակչի համար անպետք տնային իրեր, հիշում եմ անցած-գնացած թվացող մի դեպք:

Տարիներ առաջ ինձ մոտ ԱՄՆ-ից իյուր էին եկել բանաստեղծ Հակոբ Գուլումջյանն ու իր ընկեր Վարդանը, որը Ֆրեզնոյում նպարեղենի խոշոր խանութ ուներ: Անցնում էինք Շահումյանի փողոցի «առեւտրական շարք» կոչվող հատվածով (այդ շարքը հիմա չկա): Հանկարծ Վարդանը կռացավ ու գետնից վերցրեց շշի խցան, սովորական խցան, որով այն ժամանակ փակում էին գինու եւ լիմոնադի շշերը: Որսալով զարմացական հայացքս՝ նա ծիծաղելով ասաց. *«Աղջիկ, ասի կա փարա արժե, ինչո՞ւ կնետեմ»*:

Տարիներ անց, երբ եղա արտասահմանյան զարգացած ու հարուստ երկրներում եւ տեսա, թե այնտեղ ինչպես են վարվում տան համար ավելորդ իրերի հետ՝ հասկացա Վարդանի վարմունքի իմաստը: Նրանք հարուստ են հենց նրանով, որ չեն ընդունում «ավելորդ» հասկացողությունը:

Տարբեր ընկերություններ զբաղվում են տարբեր իրերի հավաքմամբ. մեկը թուղթ է հավաքում ու մշակում, մեկը՝ մետաղի ջարդոն, մեկ ուրիշը՝ կոտրած ապակի, որն օգտագործում է ասֆալտի մեջ, մեկը՝ տախտակ ու փայտ է հավաքում ու մեծ փողեր շահում: Շահում է թե՛ բանվորը, թե՛ երկիրը:

Իսկ մե՞նք...

Ես հաճախ եմ բնակիչներից տրտունջներ լսում, որ իրենք չգիտեն, թե ուր նետեն իրենց ավելորդ կենցաղային իրերը, ա՛յ, թեկուզ կոտրած բազմոցը կամ մետաղյա լողաշաշը, որովհետեւ սանմարմնի գրասենյակի վարորդները կտրականապես հրաժարվում են դրանք տանել, պատճառաբանելով, որ իրենք կոչված են միայն կենցաղային աղբ տեղափոխելու: Եւ մարդիկ ստիպված դրանք դնում են աղբախցերի մոտ եւ սպասում, որ վերջը կամ բնակշահագործման տեղամասի վարպետը լեզու կգտնի աղբատար մեքենայի վարորդի հետ, կամ իրենք նրան վճարելով՝ այդ իրերը բակից դուրս կհանեն:

Բնակիչները չգիտեն նաեւ, թե ո՞ւմ դիմեն, որ իրենց բնակարանի նորոգման ընթացքում՝ շինարարական աղբը կամ սանցանցի փոխված խողովակները տանեն: Իսկ մեր քաղաքում չի եղել եւ չկա գոնե մի ծառայություն, որն առաջին հայացքից ավելորդ թվացող, բայց իրականում պետական իրերը հավաքի, վերամշակի եւ շահ տանա:

Մի անգամ, 3-4 տարի առաջ, Շահումյանի շրջխորհրդի գործկոմի կոմունալ ծառայությունների եւ բնակտնտեսության վարչությունները փորձեցին զբաղվել այդ հարցով: Հարավ-արեւմտյան թաղամասի միայն թիվ 42 բնակշահագործման տեղամասի տարածքից հավաքված մետաղի ջարդոնի շնորհիվ ողջ շրջանը մեկ օրում կատարեց մեկ տարվա ջարդոնի հանձնման պլանը:

Դա տեսնելով, մտքումս հաշվեցի, թե տարեկան քանի՞ հազար տոննա մետաղ ենք տեղափոխում աղբավայր այն դեպքում, երբ մետաղի կարիքն այնքան մեծ է մեր հանրապետությունում: Ես ամառն ամիսներին մայթերով քայլելիս ամոթ եմ զգում իմ ժողովրդի համար, որն առանց ոտքի տակ նայելու՝ տորում է փզաձարգերում այնքան դժվարությամբ ստեղծված խոսը եւ ամեն անգամ մտածում եմ մեր տոննաներով թափվող մետաղի ջարդոնի մասին, որից կարելի էր 30-40 սմ բարձրությամբ նախշազարդ ցանկապատեր ձուլել եւ եզրապատել սիզամարգերը: Ե՛ւ մայթերը կգեղեցկանան, ե՛ւ խոսը կփրկվի քաղաքնակ, բայց ոչ խաղաքացի անցորդներից:

Իսկ թո՞ւղթը: Մի՞թե կարելի է հավատալ, թե տարեկան որքան թուղթ ենք փչացնում: Երեւի թե դա վերամշակելուց հետո մեր հանրապետությունում թղթե տարայի հարցը լիովին կլուծվի: Նույնը եւ առակու ջարդոնը: Մեր ապքայլը բանի նման չէ, ուրեմն հարկ է սովորել նրանում ապակու ջարդոն օգտագործելու արվեստը: Հարկավոր է սովորել նաեւ փայտի կտորներ ճշակելը: Չէ՞ որ արտասահմանյան շատ երկրներ տարիներ շարունակ նախկին խորհրդային Միությունից խնդրում ու գնում էին ոչ միայն փայտ, այլեւ տաշեղ ու թեփի եւ վերամշակելով ու վերածելով կահույքի հարյուրապատիկ թանկ վաճառում էին նույն այդ թեփի ու տաշեղի տերերին:

Այո, Վարդանի խոսքերը միշտ հարկ է հիշել՝ «Ասիկա փարա արժե, ինչո՞ւ կնետեմ...»:

Գուցե այդ նետելու արդյունքն է, որ մենք այսօր աղքատ ենք:

ԼԵՅԼԻ ԴՇԽՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Հայաստանի ԹՄՄ-ն հաստատուն քայլեր է անում

Նորաստեղծ միությունն ավելի կենսունակ, քան հները

Վերջերս Թեթեյան Մշակութային միության Բոստոնի մասնաճյուղի կազմակերպությամբ տեղի ունեցավ հանդիպում Հայաստանի նորաստեղծ ԹՄՄ-ի նախագահ, կոմպոզիտոր Վռամ Գրիգորյանի հետ: Վռամ Գրիգորյանն ավարտել է Երևանի Կոմիտասի անվան երաժշտանոցը: Գլխավոր գործերից են կոնցերտ երկու տախտֆոնի, լարային նվագախմբի եւ հարվածայինների համար, կոնցերտ տավղի եւ կամերային նվագախմբի համար, չորս սիմֆոնիաները, «Ջարթոնք» օպերան, «Ռեքվիեմ եղեռնի զոհերին», խոսք Դավիթ Հովհաննեսի, «Ակաթելյա» երգչախմբի համար, կոնցերտ ջազ օրկեստրի համար, ջազ-զոռ օպերա «Առասելիան»՝ արգենտինահայ բանաստեղծուհի Ամալիա-Քրիստինա Դեիրմենջյանի խոսքերով: Վերջին տարիների գործերից են «Շուշի» երգը, խոսք Ղեւոնդ Կարապետյանի, «Հոն հայությանը», «Փառք Անդրանիկին» քայլերգը եւ Ամերիկայի մայրցամաքի հայենագործման 500-ամյակին նվիրված գործը: Հանդիպումը տեղի ունեցավ «Պայքար» հաստատության սրահի մեջ, որի ընթացքում ողբ. Գրիգորյանը ներկայացրեց Հայաստանի ԹՄՄ-ի գործունեությունը, նրա անդամներին, կառուցվածքը, նպատակները եւ այլն: Բոստոնի մեր թղթակից ՍԱՐԳԻՍ ԳԱՎԼԱՔՅԱՆԸ մի քանի հարցով դիմեց նրան:

– Ինչպե՞ս եւ ե՞րբ ստեղծվեց ԹՄՄ-ն Հայաստանում:

– Հայաստանում ԹՄՄ-ի հիմնադիր համագումարը տեղի ունեցավ 1990-ի նոյեմբերի 3-ին: Մինչ այդ գոյություն ուներ նախաձեռնող մի խումբ, որը մեծ աշխատանք տարավ այս ուղղությամբ: Նախաձեռնող խմբի ժուրջը համախմբվեց մի ընտրանի, եւ մենք ոչ մեծ դժվարությամբ ստեղծեցինք ԹՄՄ-ն, որն իր հիմնադրման հաջորդ շաբաթն իսկ ձեռնարկեց հանրապետական մեծ փառատոն: Եղան մի քանի համերգներ Ֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճում, օպերայի եւ բալետի պետական թատրոնի սրահում, այնուհետեւ փառատոնը տարածվեց դեպի աղետի գոտի եւ հեռավոր շրջաններ:

1991-ին անցկացրեցինք մի շարք միջոցառումներ, ինչպես օրինակ անգլիական «Տեր Զոր» եւ ֆրանսիական «Անդրանիկ» ֆիլմերի ցուցադրումը, կազմակերպեցինք հոգեվոր համերգ, որին մեր հրավերով ներկա էր նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Առաջինը: Այդ համերգի ամբողջ հասույթը տրամադրեցինք Մայր Աթոռին՝ ավերված եկեղեցիները վերականգնելու համար:

– Երբ կարելի է, անդամակցության եւ միության կառուցվածքի մասին:

– Ունենք վեց բաժիններ՝ երաժշտության, կերպարվեստի, թատրոնի, ճարտարապետության, գրականության եւ կինոարվեստի, ունենք նաեւ հանձնախումբ, որ զբաղվում է կրթության հարցերով: Ի դեպ, 1992-ի հունվարին տեղի ունեցավ Թեոնյանի անվան I-ին մրցանակաբաշխությունը: Օգտվելով առիթից, կուզեյի նշել 4 դափնեկիրների անունները, աշխարհահռչակ դիրիժոր Օհան Դուրյան, բանաստեղծ, դոկտոր-պրոֆեսոր Արտեմ Հարությունյան, հրապարակախոս՝ Սամվել Շահմուրադյան, դերասանուհի Անահիտ Թոփչյան:

Ուրեմն, անդամակցության մասին. մեր վարչության անդամներից են հոգեբան Գագիկ Օհանյանը, կոմպոզիտոր Տիգրան Մանսուրյանը, բանաստեղծներ Արտեմ Հարությունյանը, դոկտոր-պրոֆեսոր, համալսարանի ամբիոնի վարիչ Հենրիկ Էդոյանը, քանդակագործ Լեւոն Թորոսյանը, արվեստագիտության դոկտոր Մարինա Ստեփանյանը, ճարտարապետ Սահակ Քեշիշյանը, կինոռեժիսոր եւ գրականագետ Դավիթ Մուրադյանը, թատերական ինստիտուտի դեկան Աիդա Հովհաննիսյանը, խմբավար-դիրիժոր Էմին Խաչատրյանը, երաժշտանոցի ամբիոնի վարիչ, դոկտոր-պրոֆեսոր Մարգարիտ Հարությունյանը, կոմպոզիտոր Ալոս Բաբայանը: Մեզ հետ են աշխատում ռադիոյի եւ հեռուստատեսության սիմֆոնիկ նվագախումբը, Ռուբեն Ահարոնյանի ղեկավարած կամերային նվագախումբը, «Իկար» նվագախումբը, պետական օպերայի ամբողջ գեղարվեստական կազմը, նաեւ օպերայի թատրոնի կամերային նվագախումբը, Կոմիտասի անվան երաժշտանոցի երգչախումբը, «Խորան» երգչախումբը, բանաստեղծներ, նկարիչներ, քանդակագործներ, մի խոսքով՝ կենտրոնացված են լավագույն ուժերը, որոնք ամբողջաստիրության ժամանակ կենտկոմին մոտիկ օղակներին ձգտելու փոխարեն զբաղվել են միայն արվեստով, ծառայել են բուն ազգային արվեստին:

– Ինչի՞ն եք վերագրում այսքան մեծ թվով արվեստագետների, նույնիսկ մեծ ճանաչում ունեցող դեմքերի համակրանքը ձեր միության հանդեպ: Եւ Հայաստանում կա՞ն արդյոք նմանօրինակ այլ միություններ:

– Սա նոր, ազատ միություն է: Սա բյուջետային հիմնարկություն չէ: Մենք չունենք անդամագրքույկներ, մեր անդամները ֆիքսված չեն, որովհետեւ մեզ հետ աշխատում են բոլորը, մեր դռները բաց են բոլորի համար: Ինչպես հայտնի է, մեր հովանավորը Ռամկավար ազատական կուսակցությունն է: Մենք գործում ենք ադամանդաձեւ եղանակով, այսինքն՝ չունենք ոչ մի պարտադրանք եւ եթե բացել ենք դռները, այլեւս չենք հարցնում, թե դու ի՞նչ կուսակցության անդամ ես: Բացի դրանից, սա այն հազվադեպ միություններից է, որը կարողանում է պահել իմքն իրեն: Մենք ստեղծել ենք մեր «ժուկան»: Կնքում ենք պայմանագրեր ձեռնարկությունների, շրջանների հետ, սանում ենք գումարներ եւ փոխարենը հրամցնում բարձր արվեստ: Առայժմ մենք կարողանում ենք այդ անել՝ առանց պետության հովանավորության: Մեր միության հիմնադրամը տրամադրել է Ռամկավար ազատական կուսակցությունը, որից հետո մենք իմքներս սկսել ենք մեզ ֆինանսավորել: Մնացած միություններ, ինչպես օրինակ ճարտարապետների միությունը, գրողների միությունը, կոմպոզիտորների միությունը, նկարիչների միությունը, բոլորն էլ եղել են բյուջետային հիմնարկություններ եւ այսօր, երբ զրկված են այդ բյուջեներից, օրեցօր անկում են ապրում: Կարճ ասած, եթե նույնիսկ կան այլ միություններ, ապա նրանք չկան: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ, վերջապես որեւէ մշակութային միություն մարդկանց պետք է հայտնի լինի ոչ թե իր տնտեսական, դրամական գոյությամբ, այլ իր աշխատանքով: Եւ բող իմ կողմից անհամեստություն չլինի, մենք այդպիսի միություններ այսօր գոնե չենք տեսնում: Նույնիսկ մեր մշակույթի նախարարությունը ոչ միայն է մեզ ուրախացնում իր գործունեությամբ:

– Իսկ ի՞նչ կասեիք երիտասարդ արվեստագետների մասին: Իրեւ երաժշտության ասպարեզում բրծված մարդ, երիտասարդ երգահաններից ո՞ւմ կարող եք առանձնացնել:

– Գաղնիք չէ, որ Հայաստանը մի շեմարան է, որ կենտրոնացված են մեր ազգի արվեստի, գիտության եւ առհասարակ մշավորականության ուժերը: Այսօր ակնհայտ է, որ հանրապետությունը արվեստի խնդիր չունի, քանի որ առանցքի վրա մեր գոյության խնդիրն է, եւ ինչպես հասուն արվեստագետները, առավել եւս երիտասարդությունը նույն ծանր կացության մեջ է: Սա շատ լուրջ հարց է, որի մասին պետք է մտածեն բոլորը, թեկուզ օգտագործելով սփյուռքահայության հնարավորությունները տաղանդավոր երիտասարդների ուսման շարունակությունն ապահովելու արտասահմանում, որովհետեւ Հայաստանն այսօր ինչ-որ առումով կորուստի տեղ է, շատ բան կորցնելու հեռանկարը կա: Արվեստն այսօր ծանր բեռ է մեր ժողովրդի համար:

Ինչ վերաբերում է իմ գնահատականին, ինձ համար շատ ոգեշնչող է երաժշտական բարձր ճաշակով ու գիտելիքներով օժտված երիտասարդ երգահան Արթուր Ահարոնյանի տաղանդը: Նա ունի միջնադարի սյուժեներով գրված մինի-օպերա, որը սիրով պրոպագանդում ենք հայրենիքում, իբրեւ հրաշալի գործ:

– Անձամբ դուք ի՞նչ ուղիներ եք տեսնում այս «մշակութային ծգնաժամից» դուրս գալու համար:

– Համաշխարհային արվեստն ունի իր արյան շրջանառությունը, որին մենք չենք մասնակցել: Մեզ կարող են ճանաչել միայն այն դեպքում, երբ մենք մեր հայկական բաժինը կունենանք այդ շրջանառության մեջ: Դուրս գալով համաշխարհային ասպարեզ՝ մենք մեծ հնարավորություններ կունենանք կրթելու լուրջ համաձայնագրեր: Եւ մեր լավագույն արվեստագետները, որոնք կարող են աշխատել բարձր չափանիշներով, վայրուտա կստանան եւ իրենց ստացածից մի որոշակի տոկոս կհատկացնեն պետությանը: Յուրաքանչյուր արվեստագետ, կարծում եմ, սիրահոժար կտրամադրի դրսի իր եկամտի մինչեւ 50 տոկոսը: Այս համաձայնագրերին եթե այլ կազմակերպություններ նպաստեն (ասենք, հենց Թեթեյանը), մինչեւ 15 տոկոս կտրամադրեն տեղի Թեթեյանին, 15 տոկոս՝ Հայաստանի Թեթեյանին, 20 տոկոս էլ՝ կառավարությանը:

Սա է: Ես ուրիշ ելք չեմ տեսնում: Այլապես վաղը մենք կարող ենք կորցնել մեր արվեստագետներին: Մշակույթին պետք չէ դրամ տալ, բայց հարկավոր է մշակույթը հովանավորել հոգուս հայրենիքի:

Հարցազրույցը վարեց
ՍԱՐԳԻՍ ԳԱՎԼԱՔՅԱՆԸ

Հայրենասիրության լավն ու վատը

կամ ով ինչպես է հասկանում այն

Արդյոք հայրենասիրությունն այն խաղաքարտը չէ՞, որը միշտ շահարկվել է իշխանությունների կողմից: Արդյոք հայրենասիրության մոտիվներով չե՞ն միշտ մատուցվել հնարովի թշնամիների ու կեղծ հերոսների կերպարները:

Էլի հայրենասիրության մոտիվներով է մեզնից պահանջվում ըմբռնումով մոտենալ ցանկացած հարցի: Որպես օրենք ըմբռնման պահանջը լինում է միակողմանի ու գնալով ավելի խորացնում մեր մեջ այն համոզվածությունը, թե ըմբռնման կոչը միայն «վերեւների» անզորության ու անճարության ողարկումն է:

Երբ արդեն վերոհիշյալ մեթոդներն սպառվում են, գործի են դրվում նոր գործոններ, օրինակ... անկախության, անկախացման ուղիով գնալու հանգամանքը: Այստեղ-այնտեղից հայտնվում են ամբոխավար-պոպուլիստներ՝ իրենց կոչերով զրկանքների ու զոհաբերության գնալու: Ստեղծվում է ինչ-որ հիմարացնող «սովի ռոմանտիկայի» տեսություն, սկսում են ամաչեցնել միայն սամոխով մտածելու համար:

Իմ խորին համոզմամբ, ոչ մի ազգի համար անկախությունն ինքնանպատակ չպետք է լինի: Յուրաքանչյուր քաղաքակիրթ ազգի կամ հասարակության (կամ գոնե քաղաքակրթության ճանապարհին գտնվող) նպատակը վերջիվերջո պետք է լինի կուլտ ու բարեկեցիկ լինելը: Ուրիշ բան, որ անկախության հասնելը անհրաժեշտ պայման է այդ բարեկեցիկ վիճակի համար, եւ ուրիշ բան, որ անցման պրոցեսները ուղեկցվում են խոր ծգնաժամով եւ կիսատվյալ վիճակով: Բայց այս ամենը հանդուրժելի է միայն, երբ կա քաղաքական ու տնտեսական բարելավման կամ գոնե կայունացման միտում: Հակառակ դեպքում ոչ ոք բարոյական իրավունք չունի դիմացինին զոհաբերվելու կոչ անելու, հատկապես, երբ ինքն անձամբ պատրաստ չէ դրան:

Ի վերջո, երեւի սխալված չեմ լինի, եթե ասեմ, որ հայրենասիրությունը հենց պետական-ազգային շահերին ծառայելն է: Եւ հենց այստեղ է թաքնված վերը բերված հարցերի պատասխանը: Քանի դեռ գոյություն ուներ ԽՍՀՄ-ը, այդ վիթխարի տարածքի վրա կար մեկ ընդհանուր պետական շահ, հակառակ նրան, որ անտեսվում, հալածվում էր ազգային շահը:

Իսկ այժմ: Չէ որ վիճակը սկզբունքորեն փոխվել է: Չէ որ ոչինչ չի խանգարում այն բանին, որ գոնե այժմ պետական ու ազգային շահը խոր ներդաշնակության մեջ լինեն: Ի՞նչն է խանգարում մեզ վերջապես չտգնապելու, մեր էժան, հաճախ ոչինչ չարժեցող աշխատուժը ի նպաստ հայրենիք-պետությանը տրամադրելուն: Միգուցե պետությունը պատրաստ ու ի վիճակի չէ՞ մեր աշխատանքն ու կարողություններն արդյունավետ օգտագործելու: Միգուցե պետությունը չի ապահովում այն երաշխիքները, որոնց առկայության դեպքում միայն ցանկություն է առաջանում նրա շահերին ծառայելու: Չէ որ միայն բարեկեցիկ կյանքի դեպքում է իրական հայրենասիրությունը տարբերվում կույր, սոված ֆանատիզմից:

Եւ, եթե հնարավոր լինի ողջ վերը շարադրվածը կարճ ձեւակերպել, երեւի այն հնչի հետեւյալ կերպ. պետություն-ժողովուրդ (կամ անհատ) հարաբերությունները պետք է գործեն խիստ պահանջատիրական սկզբունքով՝ պետությունն ապահովում է երաշխիքներ, եւ ժողովուրդ-անհատը ծառայում է այդպիսի պետության շահերին:

Ընդհանրապես պետք է մոտենա ոչ միայն ժողովուրդը...

ԼԵՎՈՆ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ
ինժեներ

Washington Post-ը նախարար Թաշճյանի մասին

«Եթե Սեդրուն (Սրիվ) Թաշճյանը հարցազրույցի պահին մտահոգ է թվում եւ շարունակ նայում ժամացույցին, ո՞վ կարող է այդպանել նրան: Նա էներգիայի նախարարն է մի երկրի, որը տառապում է էներգիայի ամբողջական բացակայությունից, որը նույնիսկ ամառվա բերքը հնձելու համար տրակտորներին վառելանյութ չի կարող ապահովարել»:

Այս նախադասությամբ է հեղինակավոր «Վաշինգտոն պոստ» թերթը սկսում հունիսի 11-ի համարում հրատարակած Թոմաս Լիդմանի հոդվածը Հայաստանի էներգետիկայի նախարար Սեդրուն Թաշճյանի մասին «Որպես ուժանյութի նախարար ամերիկացի տնօրենը պայքարում է լուսավորելու Հայաստանը» վերնագրով:

«Այսօր, երբ մենք զրուցում ենք, բնական գազ չկա Հայաստանում, ասում է նախարարը: Ջեռուցում չկա, արդյունաբերությունը կանգ է առել: Այն սակավ էլեկտրականությունը, որ յարտադրվում է երկրում, տրամադրվում է հիվանդանոցներին, փոքրիկ եւ կենսական մյուս ծառայություններին»:

Հոդվածագիրը ներկայացնում է հայ նախարարի հակիրճ կենսագրությունը: Երուսաղեմում ծնված եւ Մ. Նահանգներում կրթություն ստացած նախարարը հարավային Կալիֆորնիայում «Էդիսոն» հայտնի ընկերության երկարամյա ավագ տնօրենն է եւ մեկ տարվա արձակուրդ է ստացել եւ «հայկական ծագումով որիշ ամերիկացիների հետ ներկայիս ջանում է օգնել, որպեսզի մարտնչող այդ երկիրը ոտքի կանգնի»:

Հոդվածագիրն այնուհետեւ ներկայացնում է Հայաստանի ուժանյութի այժմյան վիճակը՝ հենվելով նախարար Թաշճյանի տվյալների վրա, բացատրում Սեւանի եւ Մեծամորի ատոմակայանի հարցերը, Արեւմտյան ուղեցած ակնկալիքները:

Այնուամենայնիվ, ըստ երեւույթին դարձյալ հիմնվելով հայ նախարարի հայտնած տվյալների վրա հոդվածագիր Լիդմանը վերջում գրում է. «Հայաստանի ուժանյութի առկա վիճակից է բխում, անխուսափելիորեն, քաղաքական այն սերտ հարաբերությունը Իրանի հետ, որ հարուստ է նավթով ու գազով: Հայաստանը համաձայն է Իրանյան նավթի ազգային ընկերությունից տարեկան 900 հազար մետրական տոն քարյուղ գնելու. Իրանն է լինելու բնական գազի հայթայթիչը 1996 թ-ին ավարտելիք նոր գազատարի միջոցով»: ■

Պետական մրցանակի դափնեկիր վաստակավոր համույթ Կոմիտասի անվան Քառյակը կամերային երաժշտության երկրպագուներին հունիսի 28-ին հրավիրում է Ֆիլհարմոնիկ փոքր դահլիճ, հայ կատարողական արվեստի երախտավոր, Կոմիտասի անվան Քառյակի նախկին ալտահար պրոֆեսոր Հենրիկ Թալալյանի ծննդյան 70-ամյակին:

Մուտքում **Էդ. Հայրապետյան (1-ին կատարում), Չայկովսկի, Բորոդին:**

Համույթի հովանավոր «Էկոտեխ»-«Լեման» փոքր ձեռնարկություն:

Քառյակը համերգից ստացված հասույթը նվիրաբերում է «Հայաստան» հիմնադրամին:

Սկիզբը ժ. 19-ին

Սերտանում են կապերը թեթեյանցիների միջեւ

Երեւանի Վահան Թեթեյանի անվան թիվ 92 դպրոցի եւ Թեթեյան մշակութային միության Հայաստանի եւ սփյուռքի մասնաճյուղերի միջեւ գործակցությունը ունի տարիների վաղեմություն: Վերջերս այդ համագործակցությունն ավելի սերտացավ հաստատված մի շարք մրցանակների միջոցով:

Արդարեւ, տնտեսական այս սուղ պայմաններում դպրոցի ուսուցիչների եւ պաշտոնյաների նյութական վիճակի բարելավման համար ՀԲԸ Միության Շվեյցարական մասնաճյուղի եւ ՁՍ Միության վարչությունների հատկացրած նյութական օժանդակությամբ նրանք կստանան ամենամսյա խրախուսանքի նյութական պարգեւներ: Չեն մոռացվել նաեւ աշակերտները: Բեյրութից պարոն Այք Հ. Յոզկաթյանը, Պ. Աղբաշյանը եւ Հ. Մակարյանը հաստատել են բարձր դասարանների գերազանցիկների ամենամյա մրցանակ, որը վերջերս հանձնվեց 15 աշակերտների, որոնք գերազանց հաջողությամբ ավարտել են իրենց տարեկան ուսումնառությունը: Նույն օրը, կրկին Բեյրութից, պրն. Շահե Ահարոնյանը հաստատեց Գերտամ Ահարոնյանի անվան Հայոց պատմության ամենամյա մրցանակ, որը կհանձնվի այդ առարկայի գերազանցիկներին:

Հույժ հաջալերելի են մեր սփյուռքահայ բարեկամների սույն նախաձեռնությունները, որոնք օրինակ պետք է ծառայեն նաեւ ուրիշներին: ■

digitised by A.R.A.R.@

ԵՐԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱԿԱԴՐՈՒՄ Է ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆԸ

Վերջին երկու տարվա իրադարձությունների զարգացումը ցույց է տալիս, որ Հայաստանի քաղաքական միտքը աճխուժություն է ցուցաբերում լոկ այն դեպքում, երբ ԼՂՀ-ում տեղի են ունենում արմատական փոփոխություններ ի օգուտ կամ ի վնաս հայկական կողմի: Ընդ որում, հաղթանակների դեպքում հիմնականում տիրում է քարյացական անհոգության մթնոլորտը, ուր միակ խնդիրն է առավելագույն չափով տիրանալ հաղթանակի դափնիներին, իսկ պարտությունն ի հայտ է բերում փոխադարձ կեսամբանքներ ու անվստահություն, մեղավորներին բացահայտելու անհաղթահարելի ցանկություն: Երկու դեպքում էլ բացակայում է քննադատական մոտեցումը իրադարձությունների ընթացքի, շարժիչ ուժերի, նրանց հիմքերի եւ արմատների նկատմամբ, իրար են խառնվում պատճառ եւ հետեւանք, գերակայում են պաթետիկ ոճն ու հոխորտացող հայրենասիրության դրսեւորումները: Պարադոքս է, բայց նույնիսկ ազգային խնդիրները զոհաբերելու մտքերն արտահայտվում են հայրենիքի ու ժողովրդի փրկության գաղափարների համատեքստում, ընդ որում եւ հայրենիք, եւ ժողովուրդ սահմանումներն ազատ կերպով ենթարկվում են կամայական ձեւակերպումների: Իշխանության մարմինների ներկայացուցիչներին եւ պատգամավորներին լսելիս տպավորություն է ստեղծվում, թե նրանք բոլորը Հայաստան են ժամանել օտար երկրներից, իսկ պատերազմ սկսվել է երեկ կամ այսօր եւ ոչ թե չորս տարի առաջ: Կարելի է կարծել նաեւ, որ հայ ժողովուրդն իր քաղաքական պատմության մեջ առաջին անգամ է, որ գործ է ունենում Անդրկովկասում եւ Միջին Արեւելքում իրենց կենտրոնական շահերը հետապնդող գերտերությունների ու իր անմիջական հարեւանների հետ եւ ծանոթ չէ հին ավանդույթներ ունեցող «արեւելյան քաղաքականության» խաղի կանոններին: Մի տպավորություն եւս հանրապետության պետական-պատմական անձինք կամ մամուլ չեն կարդում, կամ բացարձակապես արհամարհում են այն, ինչ հրատարակվում է այդ մամուլում: Եթե մենք սխալվում ենք, ապա ինչով բացատրել այն քննարկումներն ու հարցադրումները, որոնք տեղ գտան ՀՀ Գերագույն խորհրդի աշխատանքներում, Ադրբեջանի կողմից ԼՂՀ-ի Շահումյանի շրջանի բռնակցման կապակցությամբ:

Բավական մտահոգիչ է այն փաստը, որ ազգային-ազատագրական պայքարի չորրորդ եւ պետականության կառուցման երկրորդ տարում խորհրդարանը, գոնե իր համար, դեռեւս չի հստակեցրել ԼՂՀ-ի խնդրի նկատմամբ դիրքորոշումն ու մոտեցումները եւ Շահումյանի անկման կապակցությամբ է միայն, որ կրկին հիշեցին դրա անհրաժեշտության մասին: Եթե խորհրդարանն այդ հարցի լուծումը լիովին վստահել էր գործադիր մարմիններին՝ հանրապետության նախագահին եւ նախարարների խորհրդին, ապա վերջիններս բազմիցս արտահայտել են իրենց դիրքորոշումը ԼՂՀ-ի խնդրի նկատմամբ՝ երկրի փրկությունը տեսնելով փոխզիջմամբ պատերազմի դադարեցման մեջ, որը նրանց կարծիքով կաղահովի Հայաստանի բնականոն զարգացումը Արեւմտյան հսկողության տակ գտնվող միջազգային կազմակերպությունների պատասխանության ներքո, այս դեպքում կամա թե ակամա զբաղավոր տնտեսական ու ռազմաքաղաքական դաշնակցի դերում ունենալով երջանում Արեւմտյան հավատարմատար Թուրքիային: Եւ որքան էլ կարիք կա զարմանք կամ վրդովմունք արտահայտել այն կոնկրետ գործողությունների առնչությամբ, որ իշխանությունները ձեռնարկում են այդ ուղղությամբ: Իսկ եթե պատգամավորները հավաս չէին ընծայում իշխանությունների ուղղակի հայտարարություններին, ապա հանրաքվեական մամուլը եւ օտար դիտորդները այս կամ այն ձեւով կանխատեսել էին իրադարձությունների զարգացման նման տարբերակը:

Երբ իշխանությունները արտաքին գիջողականությունը ԼՂՀ-ի հարցում ներկայացնում են իբրեւ նորաստեղծ պետականությունը փրկելու միակ ուղի, ապա իրադրությունը սթափ գնահատելու դեպքում դժվար է չհամաձայնել նրանց հետ: Իսկապես, քաղաքականության ոլորտի բոլոր ճակատներում Հայաստանը վաղուց արդեն պարտություն է կրել: Հանրապետությունն ու ԼՂՀ-ն վերածվել են փոխարկելի խաղաքարերի աղքատաքաղաքական մեծ խնդիրների շրջանակներում եւ շարունակել պատերազմը նման պայմաններում պարզապես ինքնասպանություն է: Բայց չէ որ հանրապետության մամուլը ահազանգ էր տալիս եւ նախազգուշացնում նման ընթացքի մասին ամիսներ առաջ, երբ այսօրվա իշխանություններն ու ընդդիմությունն արթնցած էին նոր պետականության միջազգային ճանաչման ոգեւորիչ գործընթացով: Ինչո՞ւ քաղաքական ուժերից ոչ մեկը չմտահոգվեց այն կանխատեսումներից, որ միջազգային ասպարեզում երրորդական երկրի կարգավիճակով բավարարվող երկիրը չի կարողանալու լուծել իր ազգային խնդիրները, որ եթե Հայաստանը չկարողանա նախաձեռնություն ցուցաբերել նոր աշխարհակարգի համաշխարհային եւ տարածքային կառույցներում արժանավոր տեղ գրավելու ուղղությամբ, ապա մեզ սպառնում է անցումային շրջանի տնտեսական, սոցիալական եւ քաղաքական ծգնաժամի անմնացորդ հետեւանքները եւ նման փորձությունները հղի են անկանխատեսելի հետեւանքներով: «Բանանային երկրի» անփառունակ ապագան կանխատեսող դիտորդները դիտարկվում էին իբրեւ հոռետեսներ, իսկ նորաստեղծ պետականության զարգացման այլընտրանքային ճանապարհի գաղափարը փորվում էր բախվելով պարզունակության եւ քարացած ավանդապաշտության ամուր պատին: Ուստի Հայաստանի այսօրվա վիճակի համար պատասխանատու են ոչ միայն իշխանությունները, այլեւ բոլոր նրանք, ովքեր անտեսեցին աշխարհի ժողովուրդների պատմական փորձով ապացուցված իրողությունները:

Աղբեցուցիչ է այն համառությունը, որը ցուցաբերում են Գերագույն խորհրդի պատգամավորները քաղաքականության բացթողումները պատերազմում արտահայտվող հետեւանքների հետ շփոթելու հարցում: Նրանց ավելի շատ հետաքրքրում է ռազմաճակատում հայկական տանկերի քանակի խնդիրը (կարծես թե զինամթերքի եւ զրահատեխնիկայի պաշարներն անսպառ են), քան այն հարցը, թե ինչո՞ւ հնարավոր դարձավ ռուսական բանակի ագրեսիայը Ադրբեջանին: Կրկին մոռացության է մատնված այն պարզ ճշմարտությունը, որ պատերազմը ընդամենը քաղաքականության շարունակությունն է եւ ռազմական ճանապարհով պատասխանվելու հնարավորությունները ճնշահման չեն: Եթե այսօր մենք սխրված ենք պատերազմելու ռուսական բանակի դեմ, ապա վաղը ՀՕՌԻԻ հայկական դիվանագիտության արդյունավետ գործունեության շրջանում կարող են հայտնվել Հյուսիսատլանտյան դաշնակցության զինված ուժերը, որոնց գործունեությունը ԼՂՀ-ում դժվար թե հայանպաստ լինի: Հետեւելով պատերազմի միջոցով խնդիրները լուծելու տրամաբանությանը, պետք է ակնկալել, որ հայ ազատամարտիկները մոտ ապագայում պատերազմելու են նաեւ համաշխարհային զինված ուժերի դեմ: Յուրաքանչյուր պատերազմի համար պատասխանատու են նախ եւ առաջ քաղաքագետները, մանավանդ եթե առկա է երրորդ ուժերի ռազմական միջամտությունը հակառակորդի կողմում: Ըստ այդմ ավելի ճիշտ չէ՞ր լինի արդյոք, եթե պատգամավորության նախարարի փաստագրական ելույթին նախորդեին, կամ գոնե հաջորդեին Հայաստանի արտգործնախարարի եւ արտաքին քաղաքականության հանրապետության նախարարների բացատրական ելույթները: Հետաքրքիր է, թե մինչեւ ե՞րբ է Հայաստանի իշխող եւ ընդդիմադիր քաղաքական միտքը շարունակելու զոհաբերել սեփական ժողովրդին, քաղաքական անկարողությունից առաջացող ճեղքվածքները փակելու համար:

Հավատարապես դժվար է հավատալ քաղաքական կուսակցությունների եւ իշխանությունը ներկայացնող պատգամավորների կողմից հանրապետության աղագայի նկատմամբ արտահայտված մտահոգության անկեղծությանը, քանի որ ցայսօր Հայաստանում ոչ մի քաղաքական ուժ ոչինչ չի ձեռնարկել քաղաքականության խնդիրներով զբաղվող հետազոտական կենտրոնների ստեղծման ուղղությամբ: Այն անհոգությունը, որը ցուցաբերում են քաղաքական ուժերն ու հանրապետության հասարակայնությունը այս խնդրի նկատմամբ, հայ ժողովրդի կողմից իրենպաշտպանական մեխանիզմների կորստի տխուր վկայությունն է: Քաղաքական հետազոտությունների եւ դրանց իրագործման վրա միջոցներ տնտեսելով, մենք վարձահատույց ենք լինում հազարավոր մարդկանց կյանքով, ազգային խնդիրների զոհաբերությամբ եւ նորաստեղծ պետականության քաղաքական աղագայի սպառնալիքով: Ինչ վերաբերում է արտաքին քաղաքականությունը մշակող եւ իրականացնող արդեն իսկ գոյություն ունեցող կառույցներին, ապա վերջին իրադարձությունները եւս մեկ անգամ ապացուցեցին դրանց անկարողությունը այդ ոլորտում:

Պատերազմը ԼՂՀ-ում, տնտեսական ու հասարակական-քաղաքական ծգնաժամից Հայաստանը դուրս բերելու խնդիրը, տասնյակ հազարավոր հայերի ազգային ինքնության կորուստը կանխելու անհրաժեշտությունը եւ հայ ժողովրդի տեղն ու դերը համաշխարհային քաղաքակրթության շրջանակներում սրանք բոլորը փոխկապակցված են միմյանց հետ եւ համակարգված լուծում են պահանջում: Ոչ մի հիմք չկան կարծելու, որ այս խնդիրները կարելի է լուծել առանձին-առանձին եւ հայ ժողովրդի «պայծառ աղագան» աղաղակել տարածքային զիջումներով, կամ պերմանենտ աղետաբեր պատերազմների միջոցով:

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Ռուսաստանը փակել է Վրաստան տանող գազամուղը

Կրկին ամբողջովին դադարեցվել է գազի առաքումը Վրաստան: Հունիսի 21-ին Ռուսաստանը փակել է Դաղստանի տարածքով անցնող գազամուղը, որը անցնելով Ադրբեջանի տարածքով մտնում է Վրաստան: Այդ մասին հաղորդեց «Գրուզտրանսգազ» միավորման տնօրեն Կարլո Նիկոլաիշվիլին: Նա հայտարարեց, որ ըստ Մոսկվայից ստացած տվյալների, գազի առաքումը դադարեցվել է Ռուսաստանի փոխնախագահ Ալեքսանդր Ռուցկոյի կարգադրությամբ: ■

Էլչիբեյի ընտրությունը ռուս-թուրքական գործարքի նոր տարբերակ

Հունիսի 16-ին Ադրբեջանի մնջլիսում կայացած հանդիսավոր արարողությունից հետո Էլչիբեյը հաստատվեց նախագահի պաշտոնում: Ընտրություններում նրան աջակցում էր Թուրքիան: Բաքու կատարած այցի ժամանակ վարչապետ Սուլեյման Դեմիրելը գովեստի խոսքեր է շռայլել Էլչիբեյի հասցեին, իսկ թուրքական պատվիրակության անդամ Ալփարսլան Թյուրքեշը անձամբ մասնակցել եւ ելույթներ է ունեցել ընտրարավի շրջանակներում կազմակերպված հանդիսավորություններում: Առաջին հայացքից թվում էր, թե Թուրքիան ակնհայտորեն պաշտպանելով Էլչիբեյի թեկնածությունը նախագահական ընտրություններում, ակամայից ձեռնոց է նետում Ռուսաստանին, դրանով էլ բարդացնում առաջադրանքը: Ասկերանի մոտ ազերի հրոսակների հերթական պարտությունից հետո Մութալիբովը տիրանալով նախկինում զբաղեցրած պաշտոնին, կարծես հիմք էր տալիս նման ենթադրությունների համար: Սակայն իրադարձությունների հետագա զարգացումը ցույց տվեց, որ Թուրքիայի հավակնություններն ավելի քան ստույգ էին եւ նրա քայլերը Մոսկվայի հետ նախօրոք համաձայնեցված:

Ղարաբաղյան կոնֆլիկտի անընդմեջ շահարկումը իշխանության համար մղվող պայքարում այնպիսի իրավիճակ էր ստեղծել Ադրբեջանում, որ հայ ազատամարտիկների յուրաքանչյուր հաղթանակ նոր ճգարտուղներ էր մտցնում քաղաքական ուժերի հարաբերակցության մեջ: Խոջալուից հետո Մութալիբովը թուրքական թերթերի պատկերավոր արտահայտությամբ վերածվել էր քաղաքական դիակի: Ասկերանից հետո մոտավորապես այդ նույն ճակատագիրը սպասում էր Էլչիբեյին, բնականաբար նախագահի պաշտոնում գլխավոր հավակնորդի դերը այդ դեպքում անցնում էր Իրանի Իսլամական Հանրապետության կողմից հովանավորվող Նիզամի Սուլեյմանովին: Ադրբեջանի շուրջ ծավալվող թուրք-իրանական մրցակցության պայմաններում Ռուսաստանը կողմնորոշվեց դեպի Թուրքիայի աջակցությունը վայելող Էլչիբեյը, ավելին, առաջ քաշելով Մութալիբովի տարբերակը, նրան փրկեց Ասկերանի պարտության անխուսափելի հետեւանքներից:

Հիմա արդեն պարզորոշ կարելի է ասել, որ Մութալիբովը Մոսկվայի համար ընդամենը խայծ էր: Կասկածից վեր է, որ Մոսկվան ցանկության դեպքում գործի դնելով իր ռազմական ուժը, ազերիների պարտությունը կվերածեր հաղթանակի, դրանով ընդլայնելով նախագահի պաշտոնում մնալու Մութալիբովի հնարավորությունները: Դա տեղի չունեցավ, որովհետեւ Մոսկվան քաջ գիտեր, որ Մութալիբովը վաղուց արդեն իրեն սպառել է եւ հետագայում որպես հենարան ծառայել չի կարող: Այդ իսկ պատճառով նրան նախագահի պաշտոնում պահելու զուր ջանքերի փոխարեն նպատակահարմար գտավ դրանք օգտագործել Էլչիբեյի դիրքերն ամրացնելու համար: Այլ կերպ ասած, Ասկերանից հետո Մութալիբովին վերականգնելով նախագահի պաշտոնում Մոսկվան ադրբեջանցիներին առաջարկեց նրանց համար թերեւս ամենաանընդունելի տարբերակը, այդպիսով նպաստելով ժողովրդի համախմբմանը Ժողովրդական ճակատի եւ Էլչիբեյի շուրջը: Միաժամանակ, զգալիորեն չեզոքացրեց «Սուլեյմանովի սպառնալիքը»:

Էլչիբեյի ընտրությունը նախագահի պաշտոնում կազմում էր վարչապետ Սուլեյման Դեմիրելի Մոսկվա կատարած այցով վերջնականապես ձեւավորված ռուս-թուրքական գործարքի առաջին փուլը: Այցը թեեւ անակնկալ էր ստացվել, սակայն դրա արդյունքները միանգամայն գոհացուցիչ էին կողմերի համար: Նախագահ Ելցինի եւ Դեմիրելի միջեւ ստորագրվել է «Բարեկամության, բարիդրացիության եւ համագործակցության» պայմանագիր, որը գալիս էր վավերացնելու անցած տասնամյակների ընթացքում ստորագրված ռուս-թուրքական բոլոր 13 պայմանագրերը, այդ թվում նաեւ 1921 թ. մարտի 21-ինը: Բացի այդ, կողմերը եկել էին հայերի ագրեսիայի դեմ համատեղ պայքարելու համաձայնության: Սակայն դրա համար անհրաժեշտ է հասնել Ադրբեջանում քաղաքական իրավիճակի կայունացմանը: Էլչիբեյի ընտրությունը հաշվարկելով կայունացման երաշխիք՝ կողմերը մի կողմից ամրապնդում են նրա դիրքերը, մյուս կողմից ձեռնամուխ են լինում «ագրեսիան կասեցնելու» համատեղ գործողությունների: Հայաստանի հետ ռազմական դաշինքի մեջ գտնվող Ռուսաստանը վերազինում է առանց այդ էլ զինված Ադրբեջանին, Թուրքիան հանձինս գեներալ Քալայջըօղլուի ռազմական գործողությունների ծրագիր է մշակում: Ռուսական 4-րդ բանակի 23-րդ դիվիզիայի կողմից Շահումյանի շրջանի գրավումով ռուս-թուրքական գործարքը թեւակոխում է երկրորդ փուլ: Եւ Ռուսաստանի բարեկամությունը մեր ժողովրդի դաժան ճակատագրի նման հետեւում է մեզ:

ՀԱՍՊՈՒ ՇԱՔՐՅԱՆ

«Արամ Խաչատրյան»
Ֆիլհարմոնիկ սրահ
«ԱՇԽԱՐՀԸ ԵՎ ՄԵՆՔ»
Սիմֆոնիկ երաժշտության ամառային օրեր
Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ (ՀՖՆ)
Գեղարվեստական ղեկավար եւ դիրիժոր Լորիս Ճգնավորյան
Երեւանի սիմֆոնիկ նվագախումբ (ԵՍՆ)
Դիրիժոր Գեւորգ Մուրադյան
Ծառայությունը լուսաբանում է
«ԼՈՒՍԱՓԵՓԸ»
Հովանավոր Անդրանիկ Զիլինգարյանի
ՊՐՈՄԵԹԵՈՍ
բաժնետիրական ընկերությունը
Հունիս 23. Գերմանիա. ՀՖՆ
Բ. Բրիտեն «Վարիացիաներ եւ Ֆուգա» Պյուրսելի թեմայով
Ս. Տերտերյան Սիմֆոնիա թիվ 3
Գ. Հոլսթ «Մոլորակներ»
Համերգների սկիզբը ժամը 19.30-ին
Տոմսերը վաճառվում են «Արամ Խաչատրյան» Ֆիլհարմոնիկ սրահի տոմսարկղում, ամեն օր ժամը 11-ից 18-ը

digitised by A.R.A.R.@

Մկրտիչ Ավետիսյան. Վանի առաջին հերոսամարտի կերտիչ ու նահատակ

19-րդ դարավերջի հայոց ազգային-ազատագրական մաքառումների շարքում իր ուրույն տեղն ունի արմենական կուսակցության առաջնորդ Մկրտիչ Ավետիսյանը: Ժամանակակիցները բարձր են գնահատել նրա մարդկային առաքինությունները որպես մեծ հայրենասեր, հմուտ դասիարակ եւ բարձր իմացականության տեր անձնավորություն, օժտված բարձր ծիրերով ու կարողություններով:

Մ. Ավետիսյանը ծնվել է 1864 թ. Վանում: Նախնական կրթությունն ստացել է ծխական դպրոցում: Այդ ժամանակ Վանի դպրոցներում փորձում էին վերջ տալ տերբողիկյան բիրս գործելակերպին, իսկ Խրիմյան Հայրիկը լայնորեն արմատավորում էր առաջադեմ մանկավարժական մեթոդները: Պատանի Մկրտիչը բազմիցս բախտ է ունեցել լսելու եւ ստանալու Խրիմյանի օրհնությունները: Իր խելացիությամբ եւ ուշիմությամբ Մ. Ավետիսյանը հարգանք ու սեր էր վայելում իրեն ճանաչողների շրջանում: Այսպես նա դարձավ նորաբաց Հայկազյան դպրոցի սիրված ու խոստումնալից սակերներից մեկը, ուսման սիրահար: Այդ ընթացքում Պոլսից Վան էր վերադարձել Մ. Փորթուգալյանը, կրթական եւ դասիարակչական ծրագրերով: Փորթուգալյանի ջանքերով բացվում է Կեդրոնական վարժարանը: Ավետիսյանը եւ իր ընկերները այդ դպրոցում ստացան իրենց բարձրագույն կրթությունը: Վանում Մկրտիչ Ավետիսյանը ծավալում է եռաստիճան-հաղթական եռանդուն գործունեություն: Բայց շուտով նրա դեմ սկսվում են բանտարկություններ ու զրպարտություններ, եւ Ավետիսյանը անցնում է Պարսկաստան, ուր որոշ ժամանակ համագործակցում է իր զինակից Շիկահերի հետ (Գրիգոր Պեռզիկյան), տվելով հայրենասիրական գաղափարների քարոզչության: Սակայն այդ շրջանը անձուկ գտնելով, Ավետիսյանն անցնում է Պոլիս: Այստեղ էլ նրա գործունեությունը երկար չի տեւում: Վանի մի քանի խավարամիտներ զրպարտում եւ մատնության են դիմում: Թուրքական կառավարությունը ձերբակալում է Ավետիսյանին եւ աքսորում Տրիպոլի: Միջերկրական ծովում տեսնելով Ֆրանսիական նավ, Ավետիսյանը լողալով հասնում է նավ, որը նրան հասցնում է Մարսել քաղաք: Այստեղ Ավետիսյանը տեսակցում եւ համագործակցում է Մկրտիչ Փորթուգալյանի հետ, աշխատակցելով «Արմենիա» թերթին: Բայց շուտով տարակարծություններ են առաջանում նրա եւ Փորթուգալյանի միջեւ եւ Ավետիսյանը մեկնում է Ամերիկա: Լինելով Նյու Յորքում, իր շուրջն է համախմբում հայրենասեր հայրենակիցներին: Վերադառնալով հայրենիք, անցնում է մանկավարժական ու հեղափոխական գործունեության: Նշանակվելով Թավրիզի շրջանի հայկական դպրոցների տեսուչ, միաժամանակ որպես Արմենական կուսակցության գործիչ ամրապնդում է կուսակցության մասնաճյուղերը: Իր խելացի, հավասարակշռված վարքագծով վայելում է տեղի հայ ու դրացի բնակչության հարգանքը:

Հայության համար սկսվում են տագնապալից օրեր:

1887 թ. հուլիսի 27-ին հրդեհվեց Զեյթունը, անօթեւան մնացին 8 հազար զեյթունցիներ: 1894 թ. ամռանը սուլթանի հրամանով թուրքական 4-րդ բանակը ներխուժեց Սասուն: Սկսվեց հայ ժողովրդի արյունոտ զողգոթան: Թուրքական կառավարությունը գաղտնիորեն նախապատրաստում էր Վանի հայության ջարդը: Վանում այդ օրերին արմենականների գործերը անմիջականորեն ղեկավարում էր Մ. Ավետիսյանը: Իսկ Պեռզիկյանը եւ այլ գործիչներ տակավին Պարսկաստանում շարունակում էին զենքի պատրաստությունն տեսնել եւ մարտիկների ջոկատներ համախմբել Վան ուղարկելու համար: Զենքի փոխադրությունը իրագործվում էր Սալմաստի վրայով:

1896 թ. մայիսի վերջերին Սուլթանը Վան ուղարկեց իր թիկնապահներից, Սասունցի Մսրա Թորոսին փոխարինելու: Սասունցի Մսրան հանդիսանում էր Սասունի ապստամբության ոգեշնչողը: Նա Սասունի ապստամբության ընթացքում հայերի կոտորածներ չարեց: Հայկական ջոկատների դիմադրությունը հաջող էր եւ կարող էր երկար շարունակվել: Իսկ դա շատ էր անհանգստացնում թուրքական կառավարությունը, որի խորհրդով անգլիական հյուպատոս Ուիլյամսը սկսում է բանակցություններ իմքնապաշտպանության ղեկավարների հետ: Անգլիական հյուպատոսը մտավախություն ուներ, որ իմքնապաշտպանությունը շարունակվելու դեպքում այն առիթ կտա ռուսական կայսրության ռազմական միջամտության: Նրա խորհրդով մի քանի թնդանոթներ փոխադրվում են հայկական թաղերի վրա իջնող «Սեւ Քոռա» բարձունքի վրա եւ կատաղի գնդակոծում հայերի դիրքերը:

Վերջապես համաձայնություն է ձեռք բերվում, որ հայ մարտիկները թողնեն Վանը այն պայմանով, որ ճանապարհին չոչիի հետապնդվեն թուրքական եւ քրդական ուժերի կողմից: Անսալով Եւրոպական հյուպատոսների տված խոստումներին, Մ. Ավետիսյանը եւ իմքնապաշտպանական մարմնի ղեկավարները որոշում են կռվող երիտասարդությանը զենքը ձեռքին անցկացնել Պարսկաստան:

Հայոց մարտիկները, թողնելով Վանը, շարժվում են դեպի Վարագա լեռը: Նահանջի ընթացքում հարցում տարածություններ են երեւան գալիս հայոց կուսակցությունների միջեւ: Արմենականների առաջնորդ Մկրտիչ Ավետիսյանը 400 երիտասարդ մարտիկներից կազմված խմբով շարժվում է Բաղկալե-Աղթակ ուղղությամբ: Իսկ հընչակյան ու դաշնակցական խմբերը Պեռոյի ու Մարտիկի ղեկավարությամբ մոտ մեկ շաբաթ Վարագա լեռան վրա պատսպարվելուց հետո նույնպես որոշում են նահանջել դեպի պարսկական սահմանագլուխը: Սակայն երկու խմբերն էլ հենց սկզբից սկսեցին հետապնդվել թուրքական զինվորների եւ քրդական մեծաքիվ ուժերի կողմից: Սահեղին փորձեն նախապատրաստել էր նահանջող խմբերի հետապնդումն ու ոչնչացումը: Հընչակյան ու դաշնակցական 80 մարտիկներից բաղկացած խումբը Չուխում եւ Գարահիսարում պաշարվում է քրդական խաժամուժի կողմից եւ գրեթե գլխովին բնաջնջվում:

Ավետիսյանի առաջնորդած արմենական խումբը քրդական ավազակախմբերի հետ զինված ընդհարումներ ունենալով անցնում է Գյոզալդարա կիրճը եւ մտնում Խանասորի դաշտ:

Այստեղ էր գտնվում Բարդուղիմեոս Առաքյալի հինավուրց վանքը: Մ. Ավետիսյանն ու իր մարտիկները փորձում են ամրանալ վանքում, բայց այնտեղ թաքնված էին 200 թուրք զինվորներ: Շուտով Խանասորի դաշտը լցվում ու շրջապատվում է ամեն կողմից խուժող քրդական խաժամուժով, որոնց գլխավորում էր հայտնի ավազակապետ Շարաֆ բեկը: Հայ մարտիկները կռվում են մինչեւ արյան վերջին կաթիլը, բայց ուժերը շատ էին անհավասար: Մարտի ընթացքում զոհվում են արմենական մարտիկների մեծագույն մասը: Միայն մի քանիսին հաջողվում է ճեղքել ու անցնել Պարսկաստան: Թուրքերը նախազգուշական հնարավոր քայլերը ձեռնարկել էին, որ պարսկական սահմանակողմից հայոց որեւէ օգնական ուժ չկարողանար հասնել Խանասորի դաշտ: Մարտի դաշտում ընկավ նաեւ արմենական մարտիկների առաջնորդը՝ Մկրտիչ Ավետիսյանը: Կոտորածից մի փոքրիկ տղայի հաջողվել էր ազատվել: Նրա ցուցմունքով Ավետիսյանի դիակը գտնվեց եւ առանձին թաղվեց: Պիոիկ անունով այդ տղայի վկայության համաձայն, Ավետիսյանը եթե ուզենար, կարող էր իր ձիով դուրս գալ շրջապատումից եւ ազատվել: Սակայն նա նախընտրեց մահը ընկերների կողքին: Քրդերը կռվի դաշտում Մ. Ավետիսյանի ցուցաբերած անօրինակ քաջագործությունից ազդված երգ ու առասպելներ հորինեցին նրա դյուցազնական կերպարի շուրջ:

Տարօրինակ է, որ 1896 թ. Վանի հունիսյան հերոսական իմքնապաշտպանությունից գրեթե մեկ հարյուրամյակ անց հայրենիքի այս փրկված հողակտորի վրա չունենք մի վայր, որը հավերժացներ այդ իրադարձությունների նահատակների հիշատակը:

Ժամանակի թելադրականն է, որ Երեւանում որեւէ դպրոցի ու փողոցայի, մշակույթի օջախի անվանակոչությամբ անմահություն պարգեւենք Վանի իմքնապաշտպանների հիշատակին:

ԱՐՄԵՆ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
ՀՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի աspիրանտ

Սարգիս եւ Սեդա Դեմիրճյաններ 1,5 միլիոն դոլլար են նվիրում Հ.Բ.Ը.Մ.-ին

Խմբագրության հասցեին ուղարկված AGBU (ՀԲԸՄ) անգլերեն ամսագրի մայիսյան համարից տեղեկանում ենք, որ բեյրութաբնակ ամուսիններ Սարգիս եւ Սեդա Դեմիրճյանները 1 միլիոն 500 հազար դոլարի պատկառելի մի նվիրատվություն են կատարել Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միությանը: Այդ գումարից նախատեսված է 1 միլիոն 250 հազար դոլլար հատկացնել բարեգործականի նոր դպրոցի շինարարությանը՝ Քանոգա Պարկում (Կալիֆորնիա), իսկ մնացած 250 հազար դոլլարը՝ Լիբանանում բարեգործականի դպրոցներում սովորող ուսանողների թոշակները հոգալու: Ի պատիվ նրանց եւ որպես բարեգործականի կողմից երախտանքի արտահայտություն Կալիֆորնիայի նորակառույց դպրոցը կոչվելու է նրա անունով:

Ներկայիս Քանոգա Պարկում գտնվող Մարի Մանուկյան դպրոցն ավելի քան 650 աշակերտ ունի եւ չնայած այն 2-րդ ամենամեծ դպրոցն է հանդիսանում Հ.Բ.Ը.Մ.-ի 22 դպրոցներից, որոնք տարածված են աշխարհով մեկ, այլեւս հնարավորություն չունի բավարարելու նոր դիմորդների հարցերը: Վերոհիշյալ նվիրատվությունը հետաքրքրում է այս դպրոցի ընդարձակումը եւ վերակառուցումը: Ոչ էլ ավելացվեն 20 նոր դասարաններ, արդիական լաբորատորիաներ եւ մարզադաշտ ընդարձակ մի, կայան ավտոմեքենաների համար: Վերակառուցման երկրորդ փուլը, որն ավարտվելու է հաջորդ տարի, իր մեջ ներառնելու է մի նոր դահլիճ եւ մարզական այլ հարմարություններ: Ընդհանուր առմամբ, ամբողջ համալիրը դառնալու է ամենամեծ հայկական դպրոցը աշխարհում:

Լոս Անջելեսի անընդհատ աճող հայ բնակչության կրթության գործին տատ կանգնելու այս որոշումը ամուսինները մեծահոգաբար առել են, ելնելով հայեցի դաստիարակության հանդեպ իրենց ունեցած ջերմ եւ ակնածալի վերաբերմունքից:

Պրն. Դեմիրճյանը Հ.Բ.Ը.Մ.-ի «Տնօրենների կենտրոնական վարչության անդամ է: Նա արժանավոր զավակն է իր հոր, երվանդ Դեմիրճյանի, որը նույնպես բարերար էր եղել եւ իր նվիրատվություններով նպաստել 1959-ին Բեյրութի մեջ Հայկական դպրոցի շինարարությանը:

Դեմիրճյաններն ունեն 3 զավակ՝ մեկ դուստր՝ Ջալինը, որն ամուսնացած է եւ ապրում է Բեյրութում եւ 2 որդի՝ Երվանդն ու Ալեքսը, որոնք ապրում են Լոս Անջելեսում: Մեկն անշարժ գույքի վերավաճառով է զբաղվում, մյուսը ուսանող է: Բեյրութում Սարգիսն ու իր երկու եղբայրները հիմնականում զբաղվում են Միջին Արեւելքում արդյունաբերության եւ շինարարական աշխատանքներում մեծ պահանջարկ վայելող պողպատի ներմուծմամբ:

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի կենտրոնական վարչությունն իր խորը երախտագիտությունն է հայտնում նվիրատուներին, նշելով, որ նրանց նմանների օժանդակության շնորհիվ է, որ ամերիկահայ համայնքը կարողանում է կենսունակ պահել եւ հայ սերունդներին փոխանցել հայկական դարավոր արժեքները: ■

Օրինակելի նվիրատվություն

Անդրանիկ Անդրեասյանի անձնական գրադարանը՝ Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանին

Ամերիկահայ ականավոր գրող, խմբագիր, մշակութային եւ հասարակական գործիչ Անդրանիկ Անդրեասյանն իր ամբողջ ստեղծագործական կյանքի ընթացքում կուտակած հարուստ գրքերի հավաքածուն նվիրել է Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանին: Խիստ արժեքավոր այս նվիրատվության արդիւնքով առանձնը երաշխավորելու մտահոգությամբ Հայկական Բարեգործական Միությունը հանձն է առել Ամերիկայի Միացյալ Հայկական Ֆոնդի միջոցով առաջիկա ամիսներին մաս առ մաս Հայաստան փոխադրել այն մոտ 200 առանձին արկղերի մեջ: Ամերիկյան համալսարանում հատորները տեղ են գրավելու Նշան Փափազյանի անվան գրադարանի հատուկ բաժնում, որն այսուհետեւ կրելու է նվիրատուի անունը: Ցուցակագրվելուց հետո դրանք դրվելու են ուսանողների, մասնագետների եւ ընդհանրապես լայն հասարակության տրամադրության տակ, որոնք Հայաստանում առաջին անգամ առիթ են ունենալու ծանոթանալ 5000 հատորից բաղկացած այս ընտիր հավաքածուի գրքերի մեծ մասին, քանի որ նախկին խորհրդային Միությունում գործող խիստ գրաքննությունը այդպիսի հնարավորությունից զրկել էր մի ամբողջ սերունդ: Գրքերը համաշխարհային արժեք ներկայացնող թատերագիրների, բանաստեղծների, արձակագիրների եւ փիլիսոփաների հատորներն են գրված տարբեր լեզուներով:

Ծնված լինելով Արեւմտյան Հայաստանի Չմշկածագի գավառի Հազարի գյուղում, 1909 թվականին, Անդրանիկ Անդրեասյանը 1928 թվականից բնակվում է ԱՄՆ-ում: Նա հեղինակ է 15 գրքերի, որոնց թվում վեպեր («Սպիտակ արդարություն» (1938), «Կարմիր Ասպատակի օրագրեր» (1947) եւ այլն, պատմվածքների եւ ակնարկների ժողովածուներ:

1936-ին նա սկսել է հրատարակել «Նոր գիր» գրական հանդեսը: Իր գործունեության երկար ու բեղմնավոր տարիների ընթացքում նա խմբագրել է «Նոր օր» շաբաթաթերթը Ֆրեզնոյում, այնուհետեւ «Պայքար» օրաթերթը, առաջ «Պայքար» եռամսյա գրական պարբերականը Բոստոնում, իսկ 1970-ից դարձյալ «Նոր օր»: Լոս Անջելեսում, որտեղ եւ այժմ ապրում է:

Անդրեասյանը շատ է ճանապարհորդել եւ առաջին անգամ Հայաստան է այցելել 1935 թվին:

Բծախնդրությամբ ընտրված այս հավաքածուն, ինչ խոսք, եզակի նեղդում կլինի մեր նոր սերնդի բազմակողմանի կրթության ասպարեզում:

Մաղթենք, որ այս օրինակելի նվիրատվությունը ուսանելի դառնա ուրիշների համար: ■

Սփյուռքահայ լուրեր

Ֆիլադելֆիայում մայիսի 22-24-ին տեղի է ունեցել Թեմերյան մշակութային միության 18-րդ պարգամավորական ժողովը, որին մասնակցել են նաեւ Հայաստանի ԹՄՄ-ի վարչության նախագահ Վոլոդ Գրիգորյանն ու Հայաստանի խորհրդարանի ՀՌԱԿ խմբակցության անդամ Վարդգես Պետրոսյանը: ԹՄՄ-ի մրցանակը շնորհվել է Հայաստանի ԹՄՄ-ին, իսկ Վարդգես եւ Ռիթա Պալյան մասուլի մրցանակը ԱԶԳ-ի անձնակազմին:

Փարիզում հունիսի 16-ին տեղի է ունեցել նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի խորհրդական Վահան Փափազյանի եւ ՀՀ ԳԽ պատգամավոր Դավիթ Շահնազարյանի «Հայաստան եւ Արցախ» թեմայով հրապարակային հարցազրույցը:

Բեյրութում մայիսի 24-ին լիբանանահայ գրական շրջանակի կազմակերպությամբ «Պարաքաղը ինքնորոշման իրավունքի եւ թուրանա-սիոնական ծրագրի միջեւ» նյութով դասախոսել է լիբանանցի պատմաբան Մալեհ Զահրեսինը:

Մարսելում մայիս 22 - հունիս 2-ին Սահակ-Մեսրոպ մշակութային կենտրոնում տեղի է ունեցել գյուղերեցի գեղանկարիչ Արտուշ Գրիգորյանի ցուցահանդեսը: ■

digitised by A.R.A.R.@

Իրանի դիրքը հայ-ադրբեջանական հակամարտության մեջ գնալով ավելի փափուկ է դառնում

Հայերի եւ ազերիների հնարավոր բախումը Իրանի Ադրբեջանում

Ստորեւ ձեր ուշադրությանն ենք ներկայացնում Լոնդոնում հրատարակվող Իրանի ընդդիմության օրգան «Քեյհան» հաբաթաթերթում վերջերս եղած վերատառությամբ տեղեկությունը:

Այաթոլլահ Մուհամմադ Ռզա Գոլփայականին հանդես է եկել մի հայտարարությամբ, որում չնայած մեղմ տոնով, նա դատապարտեց հայերին *«ազերի մուսուլման եղբայրների արյունը հեղելու կատակցությամբ»*: Իրանի մուսուլման ժողովրդի համար շատ անսպասելի էր հայերի հարձակումը:

Միաժամանակ Ադրբեջանի հայերի կրոնական առաջնորդը դիմում հղելով Թավրիզ քաղաքի գլխավոր մզկիթի ուրբաթ օրերի աղոթքի հոգեւոր առաջնորդ եւ Խոմենիի Ադրբեջանի ներկայացուցիչ Այաթոլլահ Մալեքութին՝ բարձր է գնահատել Իսլամական Հանրապետության մարդասիրական ջանքերը Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հանրապետությունների միջեւ խաղաղություն հաստատելու ուղղությամբ: Հայերի կրոնական առաջնորդ Նշան Թոփուզյանն ասաց, որ իրանահայերը շատ դժգոհ են Անդրկովկասի ընդհարումներից: Թավրիզից ստացված լուրերը վկայում են, որ Անդրկովկասի հայերի եւ ադրբեջանցիների հակադրության դատճառով Իրանի Ադրբեջանի հայերի եւ ազերիների միջեւ բախումների սպառնալիքը ուժգնանում է: Այնպես որ, ազգամիջյան բախումների վտանգը այստեղ գնալով ավելի զգալի է դառնում: Իրանի Ադրբեջանում, հատկապես Թավրիզում, Ուրմիայում, Արտաբիլում հայ փոքրամասնության համայնքը բավականին ազդեցիկ է: Վկայություններ կան այն մասին, որ թե՛ ազերիները եւ թե՛ հայերը իրենց ազգակից եղբայրներին օգնելու նպատակով Հայաստան եւ Ադրբեջան են գնում:

Իրանի Իսլամական կառավարությունը միջնորդի դիրք գրավելով՝ խուսափում է ռազմական միջամտությունից: Հայաստանի նախագահի միջազգային հարաբերությունների գծով օգնական Ժիրայր Լիպարիտյանը Երեւանի հեռուստատեսությամբ ելույթ ունենալով նշեց, որ Հայաստանը դատրաստ է միջազգային դիտորդներ ընդունել Լաչինի շրջան, այդ թվում նաեւ Իրանից: Նա ավելացրեց, որ երբ համաշխարհային հասարակայնությունը որեւէ միջոց չձեռնարկի, Հայաստանը ինքը կվերահսկի Լաչինում՝ բացված միջանցքը:

Մյուս կողմից էլ տեղեկություններ կան, որ Լաչինում բնակվող հրդեհը Իրանից Ղարաբաղին ուղարկվող օգնության տեղափոխության հարցում մեծ աջակցություն են ցույց տալիս: Կան հավաստիացումներ նաեւ այն մասին, որ այդ ճանապարհով զենք չի տեղափոխվում:

Վելայաթին Ղարաբաղին խաղաղություն է մաղթում

Իրանի արտգործնախարար դրն. Վելայաթին ժամանել էր Եվրոպա՝ մասնակցելու «Եւրոդական տուն, իրադարձություններ եւ հեռանկարներ» ամենամյա համաժողովին, որը տեղի ունեցավ Սանտա-Մոնտանա քաղաքում, ուր նա դեսք է մեկնաբաներ Իրանի վարած քաղաքականությունը նոր անկախացած Միջին Ասիայի հանրապետություններում: Սանտա-Մոնտանայում նա առանձին հանդիպումներ ունեցավ Էստոնիայի, Լիտվայի եւ Լատվիայի, ինչպես նաեւ Ալբանիայի նախագահների հետ այդ երկրների եւ Իրանի բազմակողմանի փոխհարաբերությունների ընդլայնման եւ զարգացման հարցի կապակցությամբ: Հանդիպման ընթացքում տեղի ունեցավ մտքերի փոխանակում: Լիտվայի նախագահ դրն. Լանդսբերգիսը դրն. Վելայաթիին ծանոթացրեց Լիտվայի քաղաքական եւ տնտեսական իրավիճակին՝ մեծ նշանակություն տալով Իրանի հետ բազմակողմանի հարաբերությունների զարգացմանը, հատկապես Լիտվայի մասնակցությունը նավթի եւ գազի նախագծերի համագործակցության առումով օդային կապ ստեղծելուն, Իրան աղրանք արտահանելու, ինչպես նաեւ Թեհրանի միջազգային ցուցահանդեսում մասնակցելու ուղղությամբ:

Ի դատասխան դրն. Վելայաթին, իր գոհունակությունը արտահայտելով երկար տարիներից հետո Լիտվայի անկախության վերականգնման առիթով, փոխադարձաբար ցանկություն հայտնեց Վիլնյուս-Թեհրան հարաբերությունների ընդլայնման կապակցությամբ: Ալբանիայի նախագահը խնդրեց, որ դեսքի Իրանը աջակցություն ցուցաբերի Ալբանիային՝ Իսլամական համաժողովի անդամ դառնալու:

Ադրբեջանի արտգործնախարար Թոֆիկ Ղասիմովը իր նախաձեռնությամբ հունիսի 20-ի առավոտյան հանդիպում ունեցավ դրն. Վելայաթիի հետ: Այս հանդիպման ընթացքում Իրանի արտգործնախարարը խաղաղություն եւ անդորր մաղթեց Ղարաբաղին, ինչպես նաեւ կայուն խաղաղություն Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ:

■

Ռուս-վրացական դատերազմ չի լինի

Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդի առաջին փոխնախագահ Սերգեյ Ֆիլատովը հայտնեց, թե էդուարդ Շեւարդնաձեի հունիսի 19-ի հայտարարությունը «հիմնված է կեղծ փաստերի վրա: Մեզ համար Վրաստանի Պետխորհրդի նախագահի հայտարարությունն անսպասելի էր»:

Հարավային Օսիայում իրականում այնպես չէ, ինչպես ներկայացնում է Շեւարդնաձեն: Ռուսաստանի դատասխանության նախարարի նոր տեղակալ գեներալ Կոնդրատեւն իսկապես ժամանել էր շրջան՝ սուգայց կատարելու Անդրկովկասյան եւ Հյուսիս-Կովկասյան զինվորական օկրուգում, ընդ որում Վրաստանի Պետխորհրդի նախագահն ու դատաստանության նախարարը տեղյակ էին այդի մասին: Ավելին, շարունակեց Ֆիլատովը, նրանց միջեւ հանդիպում է տեղի ունեցել: Ռուսական կողմը խնդրել է դադարեցնել կրակը սուգայլի ընթացքում: 10-15 դրդ իսկապես չէին կրակում: Պատվիրակության հեռանալուց հետո վրացական կողմն սկսել է գնդակոծել Ցխինվալի ուղղաթիռային եւ շինարարական զորամասերը, օգտագործելով նաեւ տանկեր: Դրանից հետո օդ են բարձրացել երկու ուղղաթիռ եւ երկու հրթիռ արձակել վրաց գվարդիայի դիրքերի վրա, որից հետո վրացական տանկերը հեռացել են, ասաց Ֆիլատովը:

«Շեւարդնաձեն իր հայտարարության մեջ խոստովանում է գվարդիայի, այսինքն կանոնավոր զորքերի մասնակցությունը մարտերին: Այս դեպքերից առաջ վրացական կողմը հավաստիացնում էր հակառակը: Վատ է, որ Շեւարդնաձեի դեսք ղեկավարը իր հայտարարության մեջ կեղծում է փաստերը: Ակնհայտ է, շարունակեց Ֆիլատովը, որ Վրաստանի զինված ուժերը իսկական ցեղասպանություն են գործում Հարավային Օսիայում»: Նա կոչ արեց Վրաստանի ղեկավարությանը՝ մտածել իրենց վարած քաղաքականության մասին: Ֆիլատովը գտնում է, թե ներկայիս ղեկավարությունը շարունակում է Գամսախուրդիայի գործը, այն է՝ Վրաստանը վրացիներին: «Դա անթույլատրելի է», ասաց նա:

Խորհրդարանի առաջին փոխնախագահը հայտնեց Ռուսաստանի՝ մտադրության մասին դիմել ՄԱԿ-ին եւ Միջազգային հասարակայնությանը Հարավային Օսիայի խնդրի կարգավորման համար:

Մինչդեռ Շեւարդնաձեն բավարարված է իր հայտարարության միջազգային արդյունքներով, որ վերաբերվում էր Ռուսաստանի հնարավոր ագրեսիային Վրաստանի նկատմամբ: Շաբաթ օրը ելույթ ունենալով Պետխորհրդի նիստում, նա ասաց, թե հայտարարությունն իր գործն արել է կանգնեցնելով այն գործընթացները, որոնք կարող էին դատերազմ սանձազերծել Ռուսաստանի եւ Վրաստանի միջեւ: Պետխորհրդի անդամները, ինչպես նաեւ քաղաքական կուսակցությունները հավանություն են տվել Շեւարդնաձեի հայտարարությանը: Նիստում Շեւարդնաձեն կրկին հույս է հայտնել, որ ելցինը արտասահմանից վերադառնալուց հետո ծիծ որոշում կկայացնի, եւ «Ռուսաստանի հայտնի ուժերի ագրեսիվ գործողությունները չեն վերածի դատերազմի»: ■

Սիմադ Եհիան մտահոգ է արաբական ֆինանսների ճակատագրով

Լոնդոնում լույս տեսնող արաբական «Ալ-Հաուադես» ամսագրի հունիսի 5-ի համարում զետեղված է թղթակցի հարցազրույցը Կահիրեում գտնվող Միջազգային արաբական բանկի գլխավոր տնօրեն Սիմադ Եհիայի հետ՝ նվիրված համաարաբական տնտեսությանը վերաբերող բազմաթիվ հարցերի եւ խնդիրների քննարկմանը:

Արաբական աշխարհի քաղաքական քարտեզի վրա կան 22 բազմաբնույթ պետություններ, որոնք միավորվում են դատմամշակութային, մշակութային եւ կրոնական մի շարք գործոններով (լեզու, իսլամ, Արաբական երկրների լիգա, միացյալ դատերազմական արաբական հրամանատարություն եւ այլն): Դրա հետ մնկտեղ առկա են համակողմանի եւ հզոր արաբական տնտեսության ստեղծմանը խոչընդոտող եւ արաբական աշխարհի տրոհմանը նպաստող այնդիսի գործոններ, ինչդիսիք են իշխող վարչակարգերի բահերը, տնտեսական իրավիճակների խիստ տարբերությունները, միջազգային հարաբերությունները, գնահատությունների կողմից ներգործության դյուրտների ստեղծումը եւ այլն:

Արաբական տնտեսական քարտեզը եւս բաղկացած է ամենատարբեր, անգամ հակասական տնտեսական միավորներից: Մի կողմից, ըստ բնակչության մեկ շնչին ընկնող միջին եկամտի, հարուստ երկրներ (Ծոցի երկրներ, Լիբիա), մյուս կողմից՝ աշխարհի ամենաաղքատ երկրները (Սուդան, Սոմալի, Մավրիտանիա): Հատկանշական է, որ վերջին տասնամյակում ձեւավորվել են շրջանային բնույթի տնտեսաքաղաքական մի քանի միավորումներ (Ծոցի արաբական երկրների համագործակցության խորհուրդ, Արաբական Մաղրիբի երկրների միություն):

Վերոհիշյալ հարցազրույցում արծարծվեցին այս եւ նման բազմաթիվ հարցեր:

Հարցազրույցն սկսելուց առաջ «Ալ-Հաուադես»-ի թղթակիցը մատնանշություն հայտնեց, որն առաջացել էր արաբ դրամատերերի եւ տնտեսական շրջանակների դրդռներում ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի կողմից Իրաքյան բանկերի ավանդները, դրամագլուխները ու գործունեությունը սառեցնելու վերաբերյալ ընդունված որոշումներից հետո: Այս անգամ մտավախությունը կապված էր Լիբիայի նկատմամբ սպասվող տնտեսական դատժամիջոցների կիրառման հետ, որը կարող էր անդրադառնալ Միջազգային արաբական բանկի վրա: Սակայն կարճ ժամանակամիջոցում այդ կրքերը հանդարտվեցին, քանի որ դարզվեց, որ Լիբիան լոկ այդ բանկի հիմնադիրներից մնկն է եւ այնտեղ ավանդներ չունի, ուստի այդ դատժամիջոցները չեն ազդելու նշված բանկի վրա:

Խոսելով ընդհանուր առմամբ արաբական տնտեսության մասին, Սիմադ Եհիան նշեց. *«Ամենացավալին այն է, որ ... չնայած այն իրական վտանգներին, որոնց կարող են ենթարկվել արաբական ներդրումները ԱՄՆ-ում կամ Եվրոդայում, այնուամենայնիվ, արաբական աշխարհի ֆինանսատերերի մեծամասնությունը գերադասում է դրամական ներդրումները կատարել օտար երկրներում»:*

Անդրադառնալով հավասական արաբական տնտեսության հաջողակ եւ ազդեցիկ լինելուն, Միջազգային արաբական բանկի տնօրենը նշեց դրան հասնելու համար անհրաժեշտ երեք դայման. առաջինը՝ *«արաբ դրամատիրոջ հոժար կամքը՝ իր ֆինանսները արաբական աշխարհում ներդնելու»*, երկրորդ դայմանը բանկային համագործակցությունն է, *«քանի որ սա այն ատդարեզն է, որը ֆինանսավորում է ներդրումները, արտադրությունը, արդյունաբերության կառուցումը եւ տնտեսական ողջ գործունեությունը»*, երրորդ եւ վերջին դայմանը *«արաբական աշխարհում գործազրկության վերացումն է կամ, այլ կերդ ասած, արաբական աշխատուժի գերադասումը ուրիշ աշխատուժերի նկատմամբ»*:

Արաբական աշխարհում տնտեսական ինտեգրացիայի իրագործման մի շարք փորձերի գնահատականների վերաբերյալ թղթակցի տված հարցին նա դատասխանեց, որ *«գոյացած արաբական միավորները, առաջին հերթին քաղաքական միավորներ են, ուստի եւ աշխատող է արվել տնտեսական կողմը»*: Իր դատասխանը փաստարկելու նդատակով նա մեջբերեց Ծոցի համագործակցության խորհրդի (Սաուդյան Արաբիա, ԱՄԷ, Կատար, Բահրեյն, Քուվեյթ եւ Օման), Համամաղրիբյան միության (Լիբիա, Ալժիր, Թունիս, Մավրիտանիա եւ Մարոկկո) եւ Արաբական համագործակցության խորհրդի (Եգիպտոս, Իրաք, Եմեն եւ Հորդանան) օրինակները: Նա շեշտեց նաեւ, որ *«ամեն տեսակի միություն կամ կոորդինացում ի սկզբանե հիմնվում է տնտեսության վրա»* եւ որդես ընդօրինակման արժանի նմուշ նշեց միավորվող Եւրոդայի փորձը:

Ծոցի ճգնաժամի հետեւանքով տեղի ունեցած ցնցումից հետո արաբական բանկերի գործունեության եվ նրանց իրավիճակի վերաբերյալ իր դատկերացումները Սիմադ Եհիան ձեւակերդեց այսդես. *«Եթե Ծոցի դատերազմը չկարողացավ նախադրյալներ ստեղծել որոշ արաբ ներդրողների կամ խոշոր ֆինանսատերերի համար, որդեսզի նրանք իրենց ավանդներն դողեն ոչ թե դեդի օտար տուկաներ, այլ դեդի արաբական երկրները, առյա դա առաջին հերթին վկայում է այն մասին, որ նրանք չեն ընկալել Ծոցի ճգնաժամի դասը»:*

Դատրաստեց
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՎՍԵՍՅԱՆԸ

Բոլոր թյուրքերը՝ լատինագիր

Հունիսի 19-20-ը Անկարայում կայացավ Ուզբեկստանի, Ղրղզստանի, Ադրբեջանի, Ղազախստանի եւ Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության մշակույթի նախարարների երկօրյա նիստը նվիրված մեկ միասնական լատինական գրերին անցնելուն: Թուրքիայի մշակույթի նախարար Ֆերֆի Սալարը իր ելույթում նշեց, որ օգտվելով մեկ միասնական լատինական գրերից՝ թուրքալեզու հանրապետությունները առավել լայն հնարավորություններ կունենան ինֆորմացիայի եւ փորձի փոխանակման բնագավառում: Ադրբեջանի մշակույթի նախարար Բյուլբյուլօղլին անդրադառնալով այն հարցին, որ Ադրբեջանում արդեն նման որոշում կայացվել է, ավելացրեց, որ այս քայլը կնդաստի Ադրբեջանի, Թուրքիայի եւ Արեւմուտքի միջեւ առավել սերտ եւ հաստատուն փոխհարաբերությունների ստեղծմանը: Ղրղզստանի, Ղազախստանի եւ Ուզբեկստանի մշակույթի նախարարներն իրենց ելույթներում նշեցին, որ իրենց հանրապետություններում եւս որոշում կընդունվի լատինական այբուբենին անցնելուն: Երկօրյա նիստի վերջում ընդունվեց հայտարարություն, ուր ասվում է, որ մասնակից հանրապետությունները համակարծիք են լատինական գրերին անցնելուն: Հայտարարության մեջ նշվում է նաեւ, որ որոշում է ընդունվել, նուշիում հայերի ձեռքով ավերված ադրբեջանական մշակույթի հուշարձանների հարցով դիմել միջազգային համադատասխան կազմակերդություններին: ■

«Կինոսֆերա» ՍՄ

Երեւանում կազմակերդում է «Մերսեդես» մակնիշի ավտոմեքենաների տեխնիկական սդասարկման կայան, որին անհրաժեշտ դահեստամասերն ու խուկները ադահովելու է անմիջադես ֆիրման:

Սդասարկումը ծիշտ կազմակերդելու, ինչդես նաեւ Ձեզ անհրաժեշտ դահեստամասերով ադահովելու համար կարող եք դիմել սդասարկման կայան ավտոմեքենայի անձնագրով:

Վարդաձեն, Գուրգեն Մահարու փողոց թիվ 129, հեռախոս 454001

Աֆղանստանի վետերանները Թբիլիսիում

Թբիլիսիում կայացավ Աֆղանստանի դատերազմի զինվորների միջազգային համաժողովը նվիրված Կովկասի ազգամիջյան հարաբերություններին: Մասնակցում էին Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Ղազախստանի, Ուզբեկստանի, Թուրքմենստանի, Տաջիկստանի, Ղրղզստանի, Վրաստանի, Հայաստանի, Ադրբեջանի, Չեչնիայի, Հյուսիսային Օսիայի, Ադիգեյի եւ Դաղստանի դատվիրակությունները: Համաժողովին ներկա էր Անդրկովկասի զինվորական օկրուգի հրամանատար գեներալ-գնդադետ Վալերի Պատրիկեեւը: Համաժողովը հավանություն տվեց Վրաստանի «աֆղանցիների» միության առաջարկությանը ինտերնացիոնալ գումարտակ ստեղծել Ցխինվալի շրջանում հակամարտ կողմերին բաժանելու համար: Ընդունվեց Կովկասի ժողովուրդներին եւ ԱՊՀ կառավարությունների ղեկավարներին ուղղված հայտարարություն: Փաստաթղթում նշվում է, որ «աֆղանցիները» դատրաստ են օգնել ազգամիջյան կոնֆլիկտների կարգավորման գործին: ■

digitised by A.R.A.R.@

Արխիվների պայթուցիկ ուժը

Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդում սկսել են ուսադիր քննել նախկին Խորհրդային Միությունում ամենագաղտնի արխիվը՝ այսպես կոչված նախագահական արխիվը, որն ունի առանձնահատուկ նշանակություն: Թղթաղանակների վրա երևում է «Հատուկ թղթաղանակ» մակագրությունը: Դա նշանակում է, որ նրա պարունակությանը ծանոթ են հատուկենտ մարդիկ:

Ամեն մի թերթիկի վրա նշված են պետության ղեկավարների՝ ԴԿ(բ)Կ եւ ԽՄԿԿ առաջնորդների մակագրությունները, ստորագրությունները, նշումները: Մերկ, առանց սովորական քարոզչական ծածկույթի, օտար աչքի համար չնախատեսված փաստաթղթեր. «Պետերբուրգի հակասովետ պրոֆեսուրայի» հետիոտնմբերյան ցուցակներ, պաղեստինյան ահաբեկիչներին գենքի առաքման մասին հաշվետվություններ, Աֆղանստանում ռազմական գործողությունների ընթացքի մասին արձանագրություններ, ԱԴՊԿ-ի հայտարարություններ, Քաղբյուրոյի անդամների նյութական աղահովության մասին կարգադրություններ՝ Չերնոբիլի վերաբերյալ պետական հանձնաժողովի անդամների մասնակ ասուլիսի համար «հրահանգներ», արտասահման տեղափոխվող արժեքների մասին հրահանգներ: Հազարավոր էջեր, որոնցում պարունակվում է ԽՍՀՄ իսկական պատմությունը:

ԽՄԿԿ-ի քարտուղարության արխիվում «Հատուկ թղթաղանակ» կնիք-մակագրով փաստաթղթերը խորհրդային պետության գոյության ամբողջ տասնամյակների ընթացքում համարվում էին որոշ ամենագաղտնի նյութեր: Անցյալ տարվա օգոստոսին Միխայիլ Գորբաչովն այդ փաստաթղթերը հանձնեց Բորիս Ելցինին: Սակայն կուսակցական արխիվների գաղտնիքները սկսվեցին բացվել միայն այսօր: Դրա առիթը հանդիսացավ Ռուսաստանի սահմանադրական դատարանում ԽՄԿԿ կազմակերպական կառուցվածքների արգելման կապակցությամբ նախագահական հրամանագրերի գործի քննարկումը: Այն, որ կոչվում է «Թղթաղանակ», մի արխիվ է, որը զբաղեցնում է հսկայական տարածություն: Պարզվեց, որ փաստաթղթերի մի մասը՝ կուսակցության այսպես կոչված «ընթացիկ գործերը», մինչեւ այժմ ուսումնասիրված չեն: Այդ փաստաթղթերի մի մասը՝ նախ եւ առաջ այն, որոնք վերաբերվում են 1991 թվականին, ինչպես պետք է՝ «մաքրվել» եւ ոչնչացվել են: Ընդ որում, հանձնաժողովի անդամների կարծիքով, 1990 եւ նախորդ տարիների փաստաթղթերը պահպանվել են գերազանց վիճակում: Շատերը լույս են տեսել առաջին անգամ, օրինակ՝ Չերնոբիլյան արխիվը:

Այսօր կուսակցական արխիվներն օգտագործվում են որպես փաստարկներ՝ իրավաբանական եւ քաղաքական վեճերում: Նրանց պայթուցիկ ուժը դուրս է գալիս նախագահական հրամանագրերի սահմանադրականության թեմայի շրջանակներից: Սպասվող մերկացումների չափագիծը անծայր է՝ «անհատական գործերից» մինչեւ միջազգային սկանդալներ: Սպասվում է, որ դատավարության ընթացքում շատ բան կհարթարակվի:

Նշված գաղտնի եւ հազվագյուտ փաստաթղթերի ուսումնասիրության գործը հանձնարարված է ռուսաստանյան հանրահայտ գործիչ, իրավաբան Սերգեյ Շախրային: Նա գտնում է, որ նորմալ պայմաններում արխիվների ուսումնասիրումը կտեւի մոտ երկու տարի:

Շախրային հարց տրվեց ԽՄԿԿ-ի ստեղծման վերաբերյալ նախագահ Ելցինի հրամանագրի օրինականության մասին:

– Ես պետք է կրկնեմ, ասաց Շախրայը, որ բացարձակապես վստահ եմ ԽՄԿԿ կազմակերպական կառուցվածքների արգելման մասին նախագահական հրամանագրի օրինականությանը: Այդ փաստաթղթերի նկատմամբ ուշադրությունը բացատրվում է նրանով, որ այդ հրամանագրի հիմքում կա մի դրույթ ԽՄԿԿ-ն կուսակցություն չի եղել: Այդ կազմակերպությունը տասնյակ տարիներ շարունակ փոխարինել է քաղաքացիական հասարակությանը ու պետությանը, հանցագործություններ է կատարել ոչ միայն կոմունիստների, այլեւ քաղաքացիների անունից:

– Նշանակո՞ւմ է արդյոք, որ ԽՄԿԿ-ի նկատմամբ տեղի կունենա «Նյուրնբերգյան դատավարություն»,– հարցրին ռուսաստանյան գործիչին:

– Ուշադրություն դարձրեք, անցյալ տարի նախագահը չդիմեց քաղաքական դատավարությանը: Պարզ է, որ մեր հասարակությունում այն կարող էր հանգեցնել ծանր հետեւանքի: Իր հրամանագրով նախագահը, եթե կամենում եք, շարքային կոմունիստներին պաշտպանեց անհատական կարգի հետապնդումներից: Նա արգելեց ոչ թե կոմունիստական գաղափարախոսությունը (կուսակցությունները գոյություն ունեն եւ այժմ, լեգալ կերպով), այլ կազմակերպական կոնկրետ կառուցվածքը:

– Բայց, փաստորեն, քաղաքական դատավարությունն արդեն սկսված է:

– Հիմա մենք պաշտպանվող կողմն ենք:

Վկաները, դատարանը կդահանջեն ապացույցներ, փաստարկներ: Եւ նրանք այդ կտանան լիակատար չափով»: ■

Պատերազմական այս օրերին, երբ կենաց ու մահու կռիվներ են մղվում Արցախում եւ Հայաստանի մատույցներում, յուրաքանչյուր ոք ձգտում է կարողացածին չափով օգնել ռազմաճակատում կռվող ազատամարտիկներին, իր նպաստը բերել մեր հանրապետության պաշտպանության խնդիրներին: Մեր արվեստագետները եւս անմասն չեն մնում համաժողովրդական այս գործից: Մասնավորապես ի պատիվ հայ նկարիչների պիտի ասել, որ նրանք սկզբից ելած, սկսած երկրաշարժին անմիջապես հաջորդող մղձավանջային օրերից, ամեն հնարավորն արել են օգնելու տուժածներին եւ կարիքավորներին:

Այսօր էլ, երբ անպայմանորեն կա այդ օգնության կարիքը Հայաստանի նկարչի տունը եւ նկարիչների միության գեղանկարչության բաժանմունքը համատեղ որոշել են «Մոսկվա» կինոթատրոնի առջեւի հարմարավետ հրապարակում ամեն շաբաթ-կիրակի կազմակերպել բացօթյա նկարահանդես, որի ժամանակ վաճառված նկարներից ստացված հասույթի մի մասը կփոխանցվի Արցախի ազատամարտիկների ընտանիքներին:

Նկարահանդեսին, որպես կանոն, մասնակցում են գեղարվեստական բարձրագույն կրթություն ստացած եւ բազմաթիվ ցուցահանդեսների մասնակից պրոֆեսիոնալ նկարիչներ: Նրանց մեջ են Արարատ Խանզադյանը, Նորայր Գետոգյանը, Սերգեյ Բեժանյանը, Ռաֆիկ Խաչատրյանը, Սպարտակ Սարգսյանը, Հարություն Հարությունյանը եւ շատ ուրիշներ՝ թվով մոտ 25–30 հոգի: Մեծ մասը երեւանից են: Թեեւ, ինչպես մասնակիցներն ասացին, իրենք դիմել են հանրապետության բոլոր նկարիչներին, բայց տակավին արձագանքել են միայն Դավիթի ներկայացուցիչները՝ ուղարկելով ուշագրավ աշխատանքներ:

Ցուցադրված ստեղծագործությունները դիտելուց հետո զրուցում եմ այս միջոցառման անմիջական կազմակերպիչներ Սպարտակ Հայկազունու (Սարգսյան) եւ Վահրամ Հարությունյանի հետ:

Բացօթյա նկարահանդես

Նրանք լի են օգնության ծրագրերով ու մտահղացումներով: Դժգոհում են միայն նրանից, որ արդեն երկրորդ բացօթյա ցուցահանդեսն է, բայց առայժմ հաստատուն գործեր են գնվել: Հասկանում են, իհարկե, մեր ժողովրդի, հատկապես արվեստասեր շրջանակների նյութական աննախանձելի վիճակը, բայց հենց դա էլ հաշվի առնելով իրենց աշխատանքները վաճառում են համեմատաբար մատչելի գներով: Ճշմարիտ լինելու համար մեր կողմից ավելացնենք, որ իսկապես, ցուցադրվող նկարների գեղարվեստական արժեքը շատ ավելի բարձր է, քան առաջարկվող գինը: Վերջինս, տվյալ դեպքում, ավելի խորհրդանշական բնույթ ունի:

Գեղարվեստական մակարդակի առումով համեմատության եզր անգամ չես գտնի այստեղի եւ, ասենք, Մ. Սարյանի ծննդյան մոտ պարբերաբար կազմակերպվող ցուցահանդեսների միջեւ: Բանն այն է, որ այս վերջիններում գերակշռում են ժողովրդական վարպետների աշխատանքները եւ, մեղմ ասած, իսկ չեն նաեւ գեղագիտական կասկածելի մակարդակ ունեցողները: Մինչդեռ նկարչի տան մոտ կազմակերպված ցուցադրանքը կարող է բավարարել ամենանուրբ ճաշակ ունեցող մարդուն իսկ: Բարեգործական բուն նպատակից բացի նշանակալից է նաեւ այս երեւույթի գեղարվեստական կողմը, ոչ միայն ստեղծվում է նկարչի տան նոր բացօթյա ցուցասրահ, այլեւ մեր մայրաքաղաքում այս դժվար օրերին ավելանում է բանաստեղծական տրամադրությամբ շնչող եւս մի գողտրիկ անկյուն:

Հատկապես գործարար մարդկանց, մայրաքաղաք այցելած հյուրերին ու զբոսաշրջիկներին կառաջարկեի այցելել ամեն շաբաթավերջին «Մոսկվա» կինոթատրոնի մոտ կազմակերպվող այս նկարահանդեսներին: Կարող եմ համոզված լինել, որ բարեգործություն անելուց զատ ցանկացողներդ ձեզ կգտնեն նաեւ ձեր ուզած նկարն ու քանդակը:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՇԻԿՅԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջին առաջնություն

14-րդ տուր

1-ին ենթախումբ

ՀՄԸՄ - «Նաիրի» 6:1, «Մալաթիա» - «Արարատ» 1:3, «Նիգ» - «Ախթամար» 1:0, «Սյունիք» - «Լոռի» 6:1, «Ջորավան» - «Բանանց» 1:3, ՀՄՄ-ՖԻՄԱ - «Ալակերտ» 4:0

2-րդ ենթախումբ

«Կոտայք» - «Կանազ» 2:1, «Կիլիկիա» - «Վան» 1:2, «Ջվարթնոց» - «Քասախ» 3:1, «Արաս» - «Իմպուլս» 0:3, «Շիրակ» - «Դեբեդ» 9:0, «Շենգավիթ» - «Ազնավուր» 2:1

Առաջին ենթախմբում առաջատարները շարունակում են իրենց հաղթարշավը: Հերթական տուրում ուժեղագույն վեցյակից հինգը շահել են իրենց հանդիպումները: Խաղացանկի քննությամբ այստեղ հաղթողը հավանաբար կորոշվի եզրափակիչ տուրում նախատեսված «Բանանց» - «Արարատ» խաղից հետո:

Երկրորդ ենթախմբի առաջատարը Գյումրիի «Շիրակ»ը, վերջին երկու խաղում խփել է 15 գնդակ՝ անառիկ պահելով սեփական դարպասը:

Երկրորդ խաղաշրջանում վերելքով են հանդես գալիս նաեւ Աբովյանի «Կոտայք»ը եւ Էջմիածնի «Ջվարթնոց»ը: Ընդհանրապես վերջինս 5 անընդմեջ հաղթանակ է տարել՝ մինչեւ հիմա կրելով ընդամենը մեկ պարտություն:

Առաջին շրջանում Դիլիջանի «Իմպուլս»ը սեփական հարկի տակ 5:1 հաշվով հաղթել էր Արմավիրի «Արաս»ին, սակայն պարզվել էր, որ հանդիպմանը չարաբաստիկ խաղացող է մասնակցել, եւ ըստ մրցակարգի «Իմպուլս»ին պարտություն է գրանցվել: Նոյեմբերյացող է մասնակցել, եւ ըստ մրցակարգի «Իմպուլս»ին պարտություն է գրանցվել: Նոյեմբերյանի «Պահածոյագործ» երկարաձուն անվան փոխարեն այսուհետ թիմը կրելու է «Ազնավուր» անունը:

Առաջնության աղյուսակները հունիսի 23-ի դրությամբ

1-ին ենթախումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արարատ	14	11	2	1	62-9	24
2. Բանանց	13	10	3	0	35-6	23
3. ՀՄԸՄ	13	8	4	1	34-14	20
4. Սյունիք	13	6	4	3	28-21	16
5. ՀՄՄ-ՖԻՄԱ	14	6	4	4	20-16	16
6. Մալաթիա	14	5	4	5	22-24	14
7. Նաիրի	14	5	3	6	15-19	13
8. Ջորավան	14	5	0	9	19-25	10
9. Լոռի	14	3	3	8	18-35	9
10. Ախթամար	14	3	1	10	8-44	7
11. Նիգ	14	3	0	11	11-36	6
12. Ալակերտ	13	2	2	9	17-40	6

2-րդ ենթախումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	13	10	2	1	43-4	22
2. Կոտայք	14	9	3	2	36-12	21
3. Վան	14	9	2	3	32-14	20
4. Ջվարթնոց	14	7	6	1	34-16	20
5. Կիլիկիա	13	9	1	3	41-14	19
6. Կանազ	14	6	2	6	24-20	14
7. Շենգավիթ	14	5	3	6	17-26	13
8. Քասախ	13	4	4	5	9-15	12
9. Ազնավուր	13	2	3	8	14-26	7
10. Արաս	14	2	3	9	9-41	7
11. Իմպուլս	14	3	0	11	15-29	6
12. Դեբեդ	14	1	1	12	14-70	3

«Տավրիան»ն Ուկրաինայի առաջին չեմպիոն

Ավարտվեց Ուկրաինայի Ֆուտբոլային անդրանիկ առաջնությունը:

Շեզոք դաշտում Լվովում, եզրափակիչ մենամարտում չեմպիոնի կոչումը վիճարկեցին խմբային մրցաշարերի հաղթողները՝ Կիեւի «Դինամո»ն եւ Սիմֆերոպոլի «Տավրիա»ն:

Շատերն սպասում էին, որ հաջողությունը կուղեկցի անհամեմատ մեծ փորձ ու հեղինակություն ունեցող Կիեւի «Դինամո»ին, սակայն վճռական մենամարտերն իրենց տրամաբանությունն ունեն եւ չեն ենթարկվում որեւէ օրինաչափության:

Փաստն այն է, որ 1:0 հաշվով հաղթել է «Տավրիա»ն, որն էլ դարձել է անկախ Ուկրաինայի առաջին չեմպիոնը:

Կիեւի «Դինամո»ի կազմում փոխչեմպիոնի կոչմանն արժանացել է նաեւ նախկին արարատցի Երվանդ Սուրիանը: 3-րդ տեղի համար մրցավեճում Դնեպրոպետրովսկի «Դնեպր»ը 3:2 հաշվով հաղթեց Դոնեցկի «Շախտյոր»ին:

Երեք մրցանակակիրներն էլ իրավունք ստացան գալիք սեպտեմբերից մասնակցելու Եւրոպայի ակումբային թիմերի պաշտոնական մրցաշարերին: ■

Բարսելոնում ամեն ինչ խաղաղ է

Մինչ Օլիմպիական խաղերի մայրաքաղաք Բարսելոնում ավարտին են մոտենում մարզակառույցների ներքին հարդարման աշխատանքները, առաջիկա խաղերի պատասխանատվության մասին զեկուցում է անվտանգության ծառայության անձնախումբը: 20 հազար սպա, 12 հազար զինվոր եւ քաղաքային գվարդիայի 10 հազար մարտիկներ կոչված են ոչ միայն խափանել հանցագործությունը խաղերի ժամանակ, այլ պահպանել այս պերճաշուք քաղաքի անկաշկանդ մթնոլորտը, հաղորդում է Ռոյթեր գործակալությունը:

Այն դեպքից հետո, երբ 1972 թվականին Մյունխենյան օլիմպիադայում պաղեստինյան պարտիզանները սպանեցին 11 իսրայելական մարզիկների, խաղերի ժամանակ անվտանգության ապահովման հարցն ստացավ առաջնահերթ նշանակություն: Այս անգամ այն բարդացավ նրանով, որ Եւրոպայում ամենախոշոր եւ ամենաակտիվ ահաբեկչական կազմակերպություններից մեկը ԷՏԱ-ն, որը պայքարում է Իսպանիայի հյուսիս-արեւմուտքում բասկերի երկրի անկախության համար, երդվել է Բարսելոնը վերածել թիրախի: Քաղաքապետ Պասկուալ Մարագալը հավաստիացրեց, որ «անվտանգության ապահովման ծրագիրն արդյունավետ է եւ 15 հազար մարդիկներ եւ պաշտոնական ներկայացուցիչներ, ինչպես նաեւ հարյուր հազարավոր հյուրեր կարող են հանգիստ մնալ»: Ոստիկանական հենակետերն արդեն տեղավորվել են Սոնժուիկ բլրի վրա, որտեղ գտնվում են օլիմպիական ամենամեծ կառույցները եւ զանգվածային լրատվական կենտրոնները: Փորձառու սուզանավերն ակոսում են նավահանգստի խորքերը, որոնք պաշտպանում են նավերը հարձակումից: Նավահանգստում կխարսխվեն տասը շքեղ շոգենավեր, որտեղ տեղավորված կլինեն 30 հազար հյուրեր: Օլիմպիական ավանի ծովամերձ մասում տեղադրվում է երկու կիլոմետրանոց էլեկտրաղարափակոց:

Անվտանգությանը ահաբեկիչներից ոչ պակաս գլխացավանք են պատճառում թմրադեղերի վաճառականները եւ զբոսանահաստների բանակը, որոնք շատ են զայրացնում տուրիստներին: Դեռ խաղերից շատ առաջ դրանց դեմ պայքարի համար զինակոչվեցին հազարավոր զինվորներ, որը հնարավորություն տվեց շեշտակիորեն կրճատել մանր հանցագործությունների թիվը: Չեմ բերվեց եւս մի կողմնակի արդյունք. Բարսելոնի կենտրոնական մասից դեռի արվարձաններ տեղափոխվեցին պոռնիկները եւ համասեռամոլները: Իսպանական անվտանգության ուժերը կարգ ու կանոնի պահպանման օլիմպիական ծրագիրը մշակել են միջազգային կազմակերպությունների համագործակցությամբ, այդ թվում՝ իսրայելյան «Մոսադի», բրիտանական MI-5 եւ ամերիկյան ԿՀՎ-ի հետ:

Բանիը վարում է Սարեն ԲԱՐԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

Լեդի Դիանայի քողարկված դեմքը

Անգլիան խոսում է միայն Լեդի Դիանայի կենսագրության մասին, որը մոտ ժամանակներս լույս կտեսնի «Դիանա. նրա իսկական պատմությունը» վերնագրով: Դրանից մի քանի հետաքրքրական հատվածներ արդեն լույս են տեսել «Սանդի թայմզ»ում: Անգլիայի ադամանդագուհին, բանից պարզվում է, բազմաթիվ անգամ փորձել է ինքնասպանություն գործել՝ չկարողանալով դիմանալ ամուսնու անտարբերությանն ու անհավատարմությանը: Վերջինս շարունակում է քնքուշ հարաբերություններ պահպանել իր նախկին ընկերուհու Կամիլլա Պարկեր Բոուլզի հետ, այն ասելիքան, որ վերնաշապիկի թեւերի կոճգամների վրա կրում է իրար ծուլված երկու «C», որ իրենց երկուսի անունների սկզբնատառերն են: Իշխանուհին կենսագրականներ հեղինակ, պալատական ժամանակագիր Էնդրյու Մորթնին խոստովանել է ինքնասպանության փորձերի մանրամասները: Նա նեղվել է ադակի միջնադարի վրա, դանակով կտրել դաստակները, նույնիսկ նեղվել ասիծաններից ցած ընկնելով սկեսրոջ ոտքերի առաջ:

«Ես երբեք Անգլիայի թագուհի չեմ լինի», խոստովանում է նա իր մտերիմներին: Սակայն երբ նա վճռեց ադամանդագուհի դարձնել սկեսուրը նրան հիշեցրեց թագավորական պարտականությունների մասին:

Ադամանդա՞ն, թե ոչ: Մամուլը վիճում է ելքի մասին: Սակայն արդեն լուրջ հարցեր ցնցում են երկիրը. ո՞ւմ է պետք արքայական ընտանիքը, որը չի կարողանում օրինակ ցույց տալ: Ինքը եղիսաբեթ թագուհին արդյոք կասկածից դո՞ւրս է, ինչ վերաբերում է իր զավակների դաստիարակությանը: Իշխան Չարլզը կբազմի՞ մի օր գահին, թե ավելի լավ կլինի նրանից հրաժարվել հօգուտ իր որդու Ուիլյամի: ■

digitised by A.R.A.R.@

Շախմատի համաշխարհային օլիմպիադա

Վերջին տուրից առաջ Հայաստանը երկրորդ տեղում

Մեր թղթակից Գագիկ Հովհաննիսյանը Մանիլայից հաղորդում է հատուկ «Ազգ»ին

Օլիմպիադայի ավարտից մնաց տուր առաջ Հայաստանի տղամարդկանց հավաքականը միանձնյա ընթանում է երկրորդ տեղում:

Ռուսաստանի հավաքականի հետ հետաձգված դարտիայում Լդոյանը իրացրեց իր առավելությունը Դրեեսի նկատմամբ, եւ մեր շախմատիստները 2.5:1.5 հաշվով հաղթեցին Ռուսաստանի հավաքականին: Նույն օրը երեկոյան Սմբատը, որին կարելի է օլիմպիադայի հերոս անվանել, առավելությունը հասավ նաեւ ամերիկացի Սեյրավանի նկատմամբ: Հայաստան-ԱՄՆ մրցամարտն ավարտվեց 2:2 հաշվով (Վահանյան-Կամսկի, Հակոբյան-Երմոլինսկի ոչ-ոքի, Մինասյան-Բեեջամին 0:1):

Հաջորդ տուրում մեր թիմն անսպասելի դարտիայում կրեց Ուզբեկստանի հավաքականից 1.5:2.5: Վահանյանը, Հակոբյանը եւ Լդոյանը ոչ ոքի խաղացին համապատասխանաբար Լդզինովի, Սերդերի եւ Նենաշեւի հետ, Մինասյանը դարտիայում կրեց Զնգարեբելնուց: Նպխավերջին տուրում մեր հավաքականը 3:1 հաշվով հաղթեց Վրաստանի թիմին: Վահանյանն ու Լդոյանը ոչ-ոքի խաղացին համապատասխանաբար Ազմայփարաշվիլու եւ Ստուրուայի հետ: Մինասյանը եւ Հակոբյանը հաղթեցին Գեորգաձեին եւ Արցիլավային: Ահա ինչպիսի տեսք ունի մրցաշարային աղյուսակը վաղը հունիսի 24-ին կայանալիք վերջին տուրից առաջ. Ռուսաստան 37, Հայաստան 32.5, Ուզբեկստան 32, ԱՄՆ 31.5, Ուկրաինա 31(1), Չեխոսլովակիա 31 միավոր:

Անհավասար խաղ են ցուցադրում մեր շախմատիստուհիները: Նրանք նախ 2:1 հաշվով հաղթեցին Անգլիայի ուժեղ թիմին, ապա 0.5:2.5 հաշվով դարտվեցին Ինդոնեզիայի եւ 1:2 հաշվով Գերմանիայի հավաքականներից: 39 հնարավորից վաստակելով 20 միավոր, Հայաստանի կանանց հավաքականը գտնվում է աղյուսակի միջնամասում: Չեմպիոնուհու կոչման համար դայքարում են Չինաստանի, Վրաստանի եւ Ուկրաինայի շախմատիստուհիները:

Օլիմպիադային զուգահեռ շարունակվող ՖԻԴԵ-ի կոնգրեսը հաստատեց ավստրիական Գրաց քաղաքում կայացած գործկոմի նիստի որոշումը Հայաստանի միջազգային Ֆեդերացիայի անդամ դառնալու մասին: Կոնգրեսը որոշեց Հայաստանն ընդգրկել եւրոպական 5-րդ Միջերկրածովյան խմբում Հունաստանի, Կիպրոսի, Հարավսլավիայի, Թուրքիայի, Մալթայի, Ալբանիայի եւ Վրաստանի հետ: Միջազգային մրցավարի կոչում շնորհվեց Հայաստանի շախմատի Ֆեդերացիայի գործադիր տնօրենի տեղակալ Նոնա Կարակաշյանին: ■

Լիբիան առանց օդային դաշտության

Իր նկատմամբ ՄԱԿ-ի սահմանած շրջափակումներից Լիբիան, թվում է, այնքան էլ չի անհանգստանում, բացի մեկ հանգամանքից նրա օդային դաշտության համակարգը դարձել է անգործունյա: Պատճառը ապրիլի 15-ի Մոսկվայի այն որոշումն է, ըստ որի այդ երկրից դուրս են թռվում 2000 ռուս մասնագետները, որոնք հիմնականում տնօրինում եւ վարում էին Լիբիայի օդային դաշտության ցանցը:

Զրկված լինելով այդ դաշտությունից, գնդապետ Մուամմար Կադաֆին խիստ վախենում է ամերիկյան օդային անակնկալ հարձակումից, նման 1986 թ. Տրիպոլիի ռմբակոծմանը: Այդ է դատմամբ, որ գնդապետը վերջերս աշխատանքից հեռացրեց իր ազգային անվտանգության բարձրաստիճան աշխատողներից հինգին, որոնք կապեր ունեին ըստ արեւմտյան աղբյուրների, միջազգային ահաբեկչական տարբեր կազմակերպությունների հետ: Գնդապետ Կադաֆին անցյալ շաբաթ բրիտանացիներին տեղեկություններ է տվել Իրանի Իսլամական Հանրապետության հանդեպ իր երկարաժամկետ հարաբերությունների բնույթի մասին:

Այսուհանդերձ, գնդապետի այդ ռեւերանսները կարո՞ղ են որեւէ բան փոխել Լիբիայի նկատմամբ ՄԱԿ-ի դիրքորոշման մեջ, կասկածելի է: ■

Պրիդնեստրովիեն փակել է Մոլդովա տանող գազամուղը

Հունիսի 21-ի գիշերը Պրիդնեստրովիեն փակել է իր տարածքով Մոլդովա մտնող գազամուղը: Այդ մասին հրաման է ընդունել Պրիդնեստրովիեի հանրապետության ղեկավարությունը այն բանից հետո, երբ Մոլդովայի զինված կազմավորումները հարձակվել են Բենդերի քաղաքի վրա: Ինչպես «ԻՖ»-ին հաղորդեց «Մոլդովագազ» միավորման գլխավոր տնօրենը, նրանք փորձել են բացել գազամուղը Ռիբնիցի քաղաքի շրջանում, սակայն Պրիդնեստրովիեի զվարդիականների դահակախմբերը խանգարել են իրենց: Ժամապահներն ասացին, որ, իրենք հրաման են ստացել ձերբակալել բոլորին, ով կփորձի բացել գազամուղը:

Մոլդովան օգտագործում է տարեկան մոտ 4 միլիարդ խորանարդ մետր գազ: ■

Շեւարդնաձեն աջակցում է Էլչիբեյի գաղափարներին

Վրաստանի Պետխորհրդի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն իր աջակցությունը հայտնեց Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի միասնական «կովկասյան տուն» ստեղծելու գաղափարներին: Նախագահ ընտրվելու կապակցությամբ Էլչիբեյին հղած հեռագրում Շեւարդնաձեն նշեց, որ Վրաստանը ջանքեր չի խնայի այդ նպատակին հասնելու համար: Էլչիբեյը «Կովկասյան տուն» ստեղծելու մասին առաջարկությունը արել էր վերջերս տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում, որը նվիրված էր Կովկասում քաղաքական հարաբերությունների հաստատման սկզբունքներին: Շնորհավորական հեռագրում Է. Շեւարդնաձեն նշեց, որ Վրաստանն ըստ արժանվույն է գնահատել Ադրբեջանի վերջին օգնությունը. *«երբ Վրաստանն ապրում էր ամենածանր եւ ողբերգական օրերն իր պատմության մեջ»:* Խոսքը գնում է գազի եւ նավթի մատակարարումների մասին: ■

Դաշնակցության հետ հետ է լեզու գտնել

ասում է Ադրբեջանի Ժողովակատը

Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատի գործադիր կոմիտեն գտնում է, որ եթե Հայաստանի ներկա ղեկավարությունը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի գլխավորությամբ չմնա իշխանության գլուխ եւ նրան փոխարինի ընդդիմությունը Դաշնակցություն կուսակցության գլխավորությամբ, *«այդ քաղաքական ուժի հետ հնարավոր կլինի վարել ավելի հաջող բանակցություններ»:* Այդ մասին է ասվում հունիսի 21-ին հրապարակված հայտարարության մեջ, որն ուղղված է Հայաստանի բոլոր քաղաքական ուժերին եւ համաշխարհային հասարակայնությանը: ԱԺԵ-ի ղեկավարության կարծիքով, Լ. Տեր-Պետրոսյանը, ինչպես Ադրբեջանի նախկին նախագահ Այազ Մութալիբովը, շահագրգռված չէ հայ-ադրբեջանական կոնֆլիկտի խաղաղ կարգավորման մեջ: Հայտարարության մեջ նորից նշվում է, որ ԱԺԵ-ի ղեկավարությունը կողմնակից է հայ-ադրբեջանական հարաբերությունների քաղաքական կարգավորման սկզբունքներին: Մեզ քաղաքականություն թելադրողները հիշ էին, սա էլ ավելացավ: ■

Լուրերի հոսք

Ղազախական փող՝ տենգե

Ղազախստանը մոտ ժամանակներս կփորձի սեփական արժույթ՝ «տենգե» մտցնել, շաբաթ օրը Ալմա-Աթայում ընթացող գործարարների առաջին համաժողովում հայտնեց հանրապետության նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւը: Այդ քայլը նախագահը բացատրեց կանխիկ դրամի սուր պակասով, ինչը գրգռում է բնակչությանը: Նազարբաեւը դատմեց Բորիս Ելցինի հետ տեղի ունեցած հեռախոսազրույցի մասին, որ Ռուսաստանի նախագահը հավաստիացրել է, թե 2-3 ամիս հետո կանխիկ դրամի հարցը կլուծվի: Նազարբաեւը, չնայած ազգային արժույթ մտցնելուն, արտահայտվեց միասնական ռուբլու գոտու պահպանման օգտին: Ենթադրվում է, որ մեկ տենգեն հավասար կլինի 100 ռուբլու: ■

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

Սերբական հրետանին երրորդ օրն անընդմեջ շարունակում է Սարաեւո քաղաքի ռմբակոծումը: ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերից հայտնեցին, թե առնվազն 48 ժամ է պետք միջազգային օգնությունը վերսկսելու համար:

Իռլանդիայի քվեարկողները կիրակի օրը 2-1 հարաբերությամբ վավերացրեցին Եւրոպական Միության Մաստրիխտի պայմանագիրը: Այսուհանդերձ, Եւրոպական համայնքի ղեկավարները մտահոգ են երկու շաբաթ առաջ Դանիայում կայացած հանրաքվեի բացասական արդյունքների պատճառով:

Իսրայելում այսօր կկայանան խորհրդարանական ընտրություններ: Հակառաջ գլխավոր ուժերի՝ Լիկուդ խմբավորման եւ Աշխատանքի կուսակցության ղեկավարները անցնող օրերին ուժեղ ընտրարշավ մղեցին երկրի տարբեր շրջաններում: Աշխատանքի կուսակցության պետ Ռաբինը երեկ այցելեց հրեական տարբեր կիբուցներ, խոստանալով, որ իր կուսակցությունը երբեմ հանձայն չի լինի գրավյալ հողերի ազգագիտական նշանակության դիրքերը արաբներին վերադարձնելուն: ■

ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ
DIAGNOSTICA

Դիմեք մեր բժշկական կենտրոններին, եւ Ձեր առողջությունը հուսալի ձեռքերում կլինի:

Երեւան. Աջափնյակ, Մարգարյան փ. 6, հեռ. 35-01-58, 35-13-01

Քանաքեռ, Ֆանարջյան փ. 55, հեռ. 28-75-24

Գյումրի, Շչեդրինի փ. 54ա, հեռ 3-60-72

Գորիս, Մաշտոցի փ. 3, հեռ. 2-26-87

Ստեփանակերտ, Մարտի փ. 6, հեռ. 4-10-06

ԲԺՇԿԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄԸ

☛ Առաջարկում է հիվանդությունների ախտորոշման բարձրագույն մակարդակ:

☛ Առաջարկում է ձեր առողջությունը ողջ կյանքի ընթացքում:

☛ Միայն մեզ Դուք կարող եք դիմել բոլոր հիվանդությունների դեպքում եւ բոլոր բժշկական հարցերով, քանի որ «ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ»-ն ոչ միայն միջազգային պահանջներին համապատասխանող ամենաժամանակակից սարքեր ու մասնագետներ ունի, այլեւ անհրաժեշտության դեպքում Ձեր բուժօգնությունը կազմակերպում է հանրապետությունից դուրս կամ համապատասխան մասնագետներ է հրավիրում:

☛ Միայն մեզ մոտ Դուք կարող եք ստանալ Ձեր ախտորոշումը կամ առաջարկել առողջությունը կայուն եւ ցածր գներով, անկախ ցույց տվող բուժօգնության ծավալից եւ տեսակներից:

☛ Ձեր հարմարության համար մենք աշխատում ենք ամեն օր (բացի կիրակի օրից), ժամը 8:30-ից մինչեւ 19:00, շաբաթ օրը՝ մինչեւ 15:00:

«Աչաքուր» երկրպագի ջոկատին աջակցել է պետք

Մի քանի օր առաջ, շաբաթ օրը, հունիսի 20-ին, նախօրոք պայմանավորվածության համաձայն, Երեւան էր եկել «Աչաքուր» երկրպագի ջոկատի պատվիրակությունը հանդիպելու Երեւանում եւ շրջակա քաղաքներում բնակվող նախկին աչաքուրցիների հետ: Հանդիպման ընթացքում ջոկատի անդամները ներկայացրին պաշտպանական դիրքերի վիճակը եւ իրենց առաջնահերթ կարիքները, այն՝ ինչ վեր է սոսկ Աչաքուր գյուղի ուժերից: Հավաքվածների առաջարկով նախկին աչաքուրցիներից կազմվեց մի խումբ, որը պիտի ձեռնարկի անհրաժեշտ քայլերը՝ օգնելու համար երկրպագի ջոկատին: Ուզում ենք ձեզ, Երեւանում, Աբովյանում, Չարենցավանում, Հրազդանում եւ մոտակա շրջաններում ապրող աչաքուրցիներ, ձեր ծննդավայրը ձեզնից պահանջում է ամեն հնարավորը՝ աջակցելու համար նրա սահմանների անվտանգությունը: Ինչքան հնարավոր է շատ դիմեք հետեւյալ մարդկանց.

Երեւան
Գալստյան Յուրա 57-02-64 63-28-17
Եգանյան Շավարշ 44-09-50 42-41-31
Գասպարյան Համլետ 58-18-41 25-11-68
Վարդապետյան Կամո 61-64-60 35-98-00
Շահնազարյան Ռոմիկ 63-28-03
Աթաբեկյան Մախիմ 72-97-81

Չարենցավան
Սահակյան Արամայիս (8-231) 4-26-74 65-35-31 (Երեւան)
Ղալթախչյան Սեյրան (8-231) 4-73-40 4-35-51

Աբովյան
Բալասյան Հակոբ (8-261) 2-30-75

Հրազդան
Հակոբյան Հրաչիկ (8-267) 2-23-88

Հիշեք, որ ձեր բաժին Հայաստանի սահմանն այնտեղ է, ձեր ծննդավայրի մատույցներում, ուր որ ու գիշեր կանգնած են ջոկատի քաջարի մարտիկները:

Բոլոր հարցերով կարող եք դիմել «Ազգ» թերթի խմբագրություն. Հասցեն Գասպարյանին, հեռ. 58-18-41, ամեն օր բացի շաբաթ օրերից:

Շուրջ 4 միլիոն դոլլար ՀՀ արտաքին գործերի հիմնադրամի հաշվին

ՌԱԿ Մ. Նահանգների հայերեն եւ անգլերեն դաշտոնաթերթերում վերջերս յուրաքանչյուր տեսած տեղեկանքից իմանում ենք, որ ընթացիկ տարվա սկզբին Հայաստանի Հանրապետության նախագահի եւ արտգործնախարարի կողմից սփյուռքահայությանը ուղղված ուղերձներից հետո ստեղծված Հայաստանի արտաքին գործերի հիմնադրամի հաշվին եղած նվիրաբերումների գումարը ցարդ հասել է մոտավորապես 4 միլիոն դոլլարի:

14 երկրներից եւ 23 նահանգներից շուրջ 500 անհատներից ու հիմնարկ-ձեռնարկություններից ստացված նվիրաբերումները նպաստելու են Հայաստանի արտաքին դիվանագիտական գործունեության ծավալմանը: Ըստ մասնակցության գումարի չափի՝ նվիրատուները դասակարգվել են հիմնադրամի անդամության տարբեր խմբերի՝ «Նախագահական շրջանակ», (1 միլիոն դոլլար եւ ավելի), «Բարերար» (100 հազարից 999,999), «Հովանավոր» (10 հազարից 99,999), «Բարեկամ» (1000-ից 9999), «Օժանդակող» (100-ից 1000), «Նվիրատու» (100-ից պակաս):

Մեկական միլիոն դոլլարով առաջին՝ «Նախագահական շրջանակ»-ի անդամ են դարձել Բուենոս Այրեսի եւ Սան Պաուլոյի հայ համայնքները, իսկ հովանավորների ցուցակը 83, 997 դոլլարով գլխավորում է Ամանի հայկական համայնքը: Թվով ամենաշատ մասնակիցներ է ունեցել «Օժանդակող»-ների դասակարգը, որից հետո «Բարեկամներ»-ի շրջանակն է գալիս 1000-ից մինչեւ 6000 դոլլարի գումարներով:

Հիմնադրամի գումարները կուտակվում են, ինչպես տեղեկացնում է հաշվետվությունը, Chose Manhation բանկում, «Հայաստան» հիմնադրամի հաշվին, Հայաստանի Հանրապետության դեսպանատան (Վաշինգտոն) անունով:

Տեղեկագիրը հայտնում է նաեւ, որ հիմնադրամի նպատակն է իր նյութական միջոցները հասցնել 100 միլիոն դոլլարի: ■

42-Սերվիս

25.47.58
25.24.63

Եթե դուք նույնիսկ այս պայմաններում կարողանում եք աշխատեցնել Ձեր հիմնարկը, ուրեմն Ձեզ անհրաժեշտ է անձերի հաշվապահություն:

Դրա համար պետք է IBM հաշվիչ եւ մեր հետեւյալ ծրագրերը:

1. Հիմնական միջոցների հաշվառում, 2. Հաշիվ-ֆակտուրա, 3. Իրացում, 4. Մատակարարում, 5. Պահեստ, 6. Դեբետ-Կրեդիտ, 7. Աշխատավարձ, 8. Բալանս, 9. Ղեկավարի աշխատատեղ

IBM

Լուրերը interfax-ի, «Մեկնումի» եւ մեր թղթակիցների

Azg Bi-daily, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

Խմբագիր՝ Ս. ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ
Editor H. AVEDIKIAN

Macintosh համակարգչային շարուածքը Ռ.Ա.Կ. մամլոյ եւ տեղեկատվության կենտրոնի

ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Արշակունեաց 2

digitised by A.R.A.R.@